

14.2.2025

Diaarinro

Möte för beredningsgrupp för inrättande av Kvarkens naturskyddsområde Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelutyöryhmän kokous

Datum och plats Ajankohta ja paikka 14.2.2025 kl. 8.15-10.00 TEAMS

Medvarande

Läsnäolijat

Jan Finne, ordförande / puheenjohtaja

Representant / edustaja, Korsnäs: Jan Erik Ravals

Representant / edustaja Malax / Maalahti: Markus Norrback

Representant / edustaja Korsholm / Mustasaari: Rurik Ahlberg

Representant / edustaja Nykarleby / Uusikaarlepyy: Thomas Björk

Representant / edustaja Vasa / Vaasa: Laura Lahti, suppleant / varajäsen Jonas Hjort

Representant / edustaja Vörå / Vöyri: Kjell Heir

Leila Suvantola, lagstiftningsråd / lainsäädäntöneuvos, miljöministeriet / ympäristöministeriö

Mikael Nordström, handläggningsdirektör / asiointijohtaja, Forststyrelsen / Metsähallitus

Vesa-Pekka Simula, Södra Österbottens NTM-central / Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Vincent Westberg, Södra Österbottens NTM-central / Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Juha-Pekka Turunen, Akordi Oy

Camilla Strandberg-Panelius, Akordi Oy

1. Inledande av mötet

Kokouksen avaus

Ordföranden öppnade mötet och konstaterade deltagarna.

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja todettiin läsnäolijat.

2. Förra mötets PM

Edellisen kokouksen muistio

Godkändes PM 5.2.2025 och 10.2.2025.

Hyväksyttiin kokousten 5.2.2025 ja 10.2.2025 muistiot.

3. Jakt

Metsästys

Suvantola presenterade en tabell listas viltarter enligt jaktlagen och identifieras av dom de arter som gör grund för skyddet av Kvarkens Natura 2000-område, de som är hotade och deras hotstatus (CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad) samt de viltarter som är alltid fredade enligt jaktlagen (bilaga 1).

Juha-Pekka Turunen presenterade sitt sammandrag utifrån det föregående och sina iakttagelser (bilaga 2).

Det fördes en lång och grundlig diskussion om olika tillvägagångssätt. Vid diskussionen konstaterades det att oberoende av om saken närmas från den etablerade praxisen gällande naturskyddsområdena dvs. så att i förordningen listas de viltarter som det är tillåtet att jaga eller från jaktlagens riktning så att jakt vore tillåten enligt jaktlagen, med undantag för de arter som gör grund för skyddet av Natura 2000-området, hotade arter och alltid fridlysta viltarter, och med beaktande av att en del av viltarterna inte förekommer i området, är

slutresultatet nästan detsamma. Skillnaden är att enligt jaktlagen man kunde jaga dessutom kanadagås, dalripa, fasan, morkulla, ringduva, vildkanin, ekorre, i farm uppfödd fjällräv, grävling, hermelin och skogsmård. Av dessa arter har man i diskussionerna under hösten och vintern har det krävts endast att jaga skogsmård för att trygga häckningen av fåglarna.

Suvantola konstaterade att utgångspunkten för naturvårdslagen i områden som avses i 8 § i jaktlagen är att jakt ska tillåtas och vid behov begränsas och att det i andra områden är förbjudet att döda, från vilket undantag kan göras och i praktiken alltid har gjorts i fråga om tillåtna listade viltarter. Den nu föreslagna förteckningen över tillåtna viltarter är mer omfattande än i något av de naturskyddsområden som inrättats genom förordning av statsrådet.

Det konstaterades gemensamt att det är nödvändigt att fortsätta diskussionen och söka en kompromiss, eftersom åsikterna om jakt på lokal nivå är mycket långt ifrån varandra mellan jägarna och skyddsföreningarna, även om båda strävar efter det samma när det gäller fågelbestånden.

Suvantola esitteli taulukon, jossa listattiin metsästyslain mukaiset riistalajit ja osoitettiin niistä Merenkurkun Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevat lajit, uhanalaiset lajit ja niiden uhanalaisuus (CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä metsästyslain mukaan aina rauhoitetut riistalajit (liite 1).

Juha-Pekka Turunen esitteli laatimansa yhteenvedon edelliseltä pohjalta ja siitä tekemänsä huomiot (liite 2).

Käytiin pitkä ja huolellinen keskustelu eri lähestymistavoista. Keskustelussa todettiin, että lähestyypä asiaa luonnonsuojelualueiden vakiintuneen käytännön suunnasta siten, että asetuksessa luettelaa suojelualueella sallitut riistalajit tai metsästyslain suunnasta siten, että sallittaisiin metsästyslain mukainen metsästys pois lukien Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevat lajit, uhanalaiset lajit ja aina rauhoitetut riistalajit ja huomioiden, että osa riistalajeista ei esiinny alueella, lopputulos on lähes sama. Erona on, että metsästyslain mukaan metsästettäviä lajeja olisi lisäksi kanadanhanhi, riekko, fasaani, lehtokurppa, sepelkyyhky, villikani, orava, tarhattu naali, mäyrä, kärppä ja näätä. Näistä lajeista on syksyn ja talven aikana käydyissä keskusteluissa esitetty tarpeelliseksi metsästää vain näätä lintujen pesinnän turvaamistarpeen perusteella.

Suvantola totesi, että luonnonsuojelulain lähtökohta on metsästyslain 8 §:n mukaisilla alueilla metsästyksen salliminen ja tarvittaessa rajoittaminen ja muilla alueilla tappamisen kielto, josta voidaan poiketa ja käytännössä se on aina tehty yksilöiden sallitut riistalajit. Nyt ehdotettu luettelo sallituista riistalajeista on laajempi kuin millään valtioneuvoston asetuksella perustetulla luonnonsuojelualueella.

Yhteisesti todettiin keskustelun jatkamisen ja kompromissin hakemisen tarpeellisuus, koska metsästystä koskevat näkemykset paikallisella tasolla metsästäjien ja suojeluyhdistysten välillä ovat hyvin kaukana toisistaan, vaikka molemmat pyrkivät samaan lintukantojen osalta.

4. Kommentarer om PM utkast Muistioloennosta koskevat huomiot

Suvantola presenterade kort kommentarerna som har kommit in till PM utkastet. En stor del av kommentarerna gäller enskilda personers kommentarer om jakt, om vilket också de lokala miljöföreningarna har lämnat in gemensamma kommentarer. Det konstaterades att Suvantola ska sända alla ett utkast till promemoria med de kommentarer som kommit in och gruppen ska återkomma till dem vid nästa möte (bilaga 3).

Korsholms kommun har lämnat in ett eget förslag om vissa områden (bilaga 4).

Suvantola lyhyesti esitteli muistioloennoksesta saadut kommentit. Suuri osa kommentaisto on yksittäisten henkilöiden antamia kommentteja koskien metsästystä, josta myös paikalliset ympäristöyhdistykset ovat toimittaneet yhteisen kommenttinsa. Todettiin, että Suvantola

toimittaa kaikille muistioluonnoksen, jossa on sisällä saadut kommentit ja niihin palataan seuraavassa kokouksessa (liite 3).

Mustasaaren kunta on toimittanut oman ehdotuksensa koskien eräitä alueita (liite 4).

5. Nästa möten och teman

Seuraavat kokoukset ja niiden aiheet

18.2. kl. 12.15-17 (obs. ändring)

13.3. kl. 9–11.30, gemensamt möte med den breda gruppen, kl. 12.30–15 arbetsgruppens möte

25.2. kl. 13–15.30 slutligt möte

18.2. klo 12.15–17

13.3. klo 9–11.30 yhteinen kokous laajan ryhmän kanssa, klo 12.30–15 työryhmän kokous

25.2. klo 13–15.3 viimeinen kokous

6. Mötet avslutades kl. 10.00.

Kokous päätettiin klo 10.00.

PM utarbetades av

Muistion laati

Leila Suvantola

Riistalajit (vihreä: 10.2. ehdotuksessa listatut) Vilt (grön: listade 10.2. presentation)	Natura 2000 Merenkurkun suojeluperuste / Grund för skydd i Kvarken	Uhanalaisuus Hotstatus	aina rauhoitetut lajit / alltid fridlysta; MetsästysL 37.3 § Jaktlag	Esiintyminen alueella / Förekomst i områden; lajitieto.fi
kanadanhanhi / kanadagås				27000, alueella muutama 10< / några 10 < i områden
merihanhi / grågås				27000, alueella runsaasti / mycket i området
metsähanhi / sädgås	x	VU/EN		
heinäsorsa / gräsand				144000, alueella runsaasti / mycket i området
haapana / bläsand		VU		42000, alueella runsaasti / mycket i området
tavi / kricka				57000, alueella runsaasti / mycket i området
jouhisorsa / stjärtand	x	VU		
heinätavi / ärtä	x	VU		
lapasorsa / skedand	x	EN		
punasotka / brunand		CR		8300, alueella yksittäisiä / enstaka i området
tukkasotka / vigg	x	EN		
haahka / ejder	x	EN		
alli / alfågel		NT		16000, alueella yksittäisiä yksi 10< / enstaka 10 < i områden
telkkä / knipa				150000, alueella runsaasti / mycket i området
tukkakoskelo / småskrake		NT		29000, alueella runsaasti / mycket i området
isokoskelo / storskrake		NT		78000, alueella runsaasti / mycket i området
riekko / dalripa				15000, alueella yksittäisiä / några individer i området
kiiruna / fjällripa				Ei esiinny / Ej i området
pyy / järpe	x	VU		
teeri / orre	x			
metso / tjäder	x			
peltopyy / raphöna		NT		17000, alueella yksittäisiä (manner) / enstaka i området (fastlandet)
fasaani / fasan				70000, alueella kohtalaisesti / måttligt i området
nokikana / sothöna		EN		
lehtokurppa / morkulla				31000, alueella kohtalaisesti / måttligt i området
sepelkyyhky / ringduva				129999, alueella runsaasti / mycket i området
villikani / vildkanin				vieraslaji / främmande art
metsäjänis /skogshare				
rusakko / fälthare				
orava / ekorre				42000, alueella kohtalaisesti / måttligt i området
euroopanmajava / europeisk bäver		NT		Ei esiinny / Ej i området
kanadanmajava / kanadensisk bäver				Ei esiinny / Ej i området
susi / varg		EN	x	
tarhattu naali / i farm uppfödd fjällräv				karkulainen / rymling
ketu / rödräv				
karhu / brun björn		NT	x	
mäyrä / grävling				1024, yksi havainto / en observation
kärppä / hermelin				1624, kaksi havaintoa /två observerade
hilleri / iller		VU		Ei esiinny / Ej i området
saukko / utter	x		x	
näättä / skogsmård				1745, yksittäisiä / enstaka observerade
ahma / järv		EN	x	
ilves / lodjur			x	
itämeren norppa / östersjövikare		NT		
kirjohylje / knubbsäl			x	
hali / gräsäl				
villisika / vildsvin				Ei esiinny / Ej i området
kuusipeura / dovhjort				Ei esiinny / Ej i området
saksanhirvi / kronhjort				Ei esiinny / Ej i området
japaninpeura / sikahjort				Ei esiinny / Ej i området
metsäkauris / rådjur				
hirvi / älg				
valkohäntäpeura / vitsvanshjort				
metsäpeura / skogsvildren		NT		Ei esiinny / Ej i området
mufloni / mufflon				Ei esiinny / Ej i området

Utvärderingsperspektiv	Jakt enligt naturskyddslag	Jakt enligt jaktlag och förordning
Arter som kan jagas/tas bort	10.2 Förteckningen i förordnings utkastet : älg, vitsvanshjort, rådjur, fälthare, skogshare, vildsvin, räv, östersjövikare, gråsäl, gräsand, kricka, knipa, grågås . Även mårhund och mink. Individer av kråka och gråtrut med restriktioner.	10.2 + kanadagås, alfågel, raphöna (enstaka förekomster i området), småskrake, storskrake, fasan, morkulla, ringduva, ekorre, mård (övriga viltarter är endera skyddsgrundlag för området eller arter som inte förekommer i området just nu).
Juridiska aspekt	Så här har man gjort på alla statliga skyddsområden. En juridiskt testad lösning.	Ett nytt förhållningssätt på statliga skyddsområden. Finns det några juridiska frågor eller osäkerhetsfaktorer?
Regeringsprogrammet: <i>Motsättningarna mellan jakt och naturvård motverkas och jaktmöjligheterna begränsas inte utan grund i till exempel naturskyddsområden.</i>	Möjlighet till jakt mer omfattande än på något annat tidigare etablerat naturskyddsområde. Jämfört med jaktlagen är ändå en del arter icke jaktbara – vilka är orsakerna?	Jakten är begränsad för de arter som ligger som grund för skyddet.
Förenhetligande av jakt på privata och statliga skyddsområden	Jaktbegränsningarna är de samma utom för småskrake, storskrake, fasan, morkulla, ringduva, ekorre, mård på statens områden. Tiden för rävjakt definieras i förordningen.	Jaktbegränsningarna är de samma på privata och statliga områden utom för räv där jakttiden är definierad i förordningen.
Det lokala konfliktreducerings perspektivet	De lokala natur- och fågelskyddsorganisationerna är kritiska till lösningen presenterad i förordningsutkastet 10.2. De anser att jakt är tillåtet på bekostnad av naturskydd.	Ur de lokala natur- och fågelskyddsorganisationerna är detta ett ännu sämre alternativ eftersom jakten skulle vara ännu friare.

Utvärderingsperspektiv	Jakt enligt naturskyddslag	Jakt enligt jaktlag och förordning
Adaptivitet	För de jaktbara arter som nämns i förordningen följer man jaktförordningens årliga jakttider, fredningar och övriga bestämmelser utom för räv. Jakttiden för räv definieras i förordningen.	Ändringar möjliga för alla viltarter baserat på den årliga fastställda förordningen (bortsett från de arter som ligger som grund för skyddet).
Adaptivitet: lokala jaktföreningar	Lokala jaktföreningar kan strama åt jaktbegränsningar inom det jaktområde de förvaltar.	Lokala jaktföreningar kan strama åt jaktbegränsningar inom det jaktområde de förvaltar.
Adaptivitet: reglering av jakt i Kvarkenområdet ur ett lokalt perspektiv	Samverkansorganet kan göra initiativ för att ändra på förordningen inom det område förordningen gäller. <i>Hur behandlas initiativet, vem behandlar och vem beslutar?</i>	Viltcentralen granskar årligen förändringsbehovet på landskapsnivå och nationellt. Jord- och skogsbruksministeriet fastställer ändringar av förordningen (är det rätt formulerat?)
Synpunkter på lösningens godtagbarhet/acceptans på nationell nivå	Listan på jaktbara arter är lång och framförallt möjligheten att jaga säl kan få kritik på nationell nivå. Politisk bedömning av hur förslaget överensstämmer med regeringsprogrammet.	Förfarandet skulle vara nytt och ur de nationella natur- och fågelskyddsorganisationernas synvinkel skulle det skapa ett prejudikat som man skulle motsätta sig. Jaktorganisationer skulle säkert förhålla sig positivt. Finns det risk för att lösningen av konflikten flyttas från lokal till nationell nivå och att det lokala inflytandet över lösningen försvagas?
Övriga synpunkter? Finns det skillnader hur viltvårdens synvinkel?		
Frågor som kommit fram: - Vad gör man om skarven blir en viltart? - Är det skillnad på förfarandet om det kommer en varg i området som dödar får? - Är det skillnad på förfarandet om havsörnen blir ett hot mot sjöfågelpopulationerna pga den starkare havsörnsstammen och det finns orsak att ta bort havsörn?		

Arviointinäkökulma	Metsästys luonnonsuojelulain mukaisesti	Metsästys metsästyslain ja asetuksen mukaisesti
Lajit joita mahdollista metsästää/poistaa	10.2. perustamisasetusluonnoksen lista: hirvi, valkohäntäpeura, metsäauris, rusakko, metsäjänis, villisika, kettu, itämerennorppa, halli, heinäsorsa, tavi, telkkä, merihanhi. Lisäksi supikoira ja minkki. Varis ja harmaalokkiyksilöt rajoituksin	10.2. listan lisäksi; kanadanhanhi, alli, riekko, peltopyy (esiintyvät yksittäisinä alueella), tukkakoskelo, isokoskelo, fasaani, lehtokurppa, sepelkyyhky ja orava sekä näätä. (muut riistalajit ovat joko alueen suojeluperusteita tai lajeja joita alueella ei tällä hetkellä ole)
Juridiset kysymykset	Näin on menetelty kaikilla valtion omistamilla suojelualueilla, juridisesti koeteltu ratkaisu	Uusi lähestymistapa valtion omistamilla suojelualueilla. Liittyykö tähän juridisia kysymyksiä tai epävarmuuksia?
Hallitusohjelman mukaisuus: ”metsästyksen ja luonnonsuojelun välistä vastakkainasettelua torjutaan, eikä metsästysmahdollisuuksia kavenneta perusteetta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla”	Metsästysmahdollisuudet laajemmat kuin millään aikaisemmin perustetulla luonnonsuojelualueella. Metsästyslakiin nähden kuitenkin osa lajeista rajattu metsästyksen ulkopuolelle – näiden perustelu?	Metsästystä rajattu suojelun perusteena olevien lajien osalta
Metsästyksen järjestämisen yhdenmukaisuus yksityisillä ja valtion omistamilla suojelualueilla	Metsästysrajoitukset valtion suojelualueella muuten samat kuin yksityisillä alueilla paitsi tukkakoskelon, isokoskelon, fasaanin, lehtokurpan, sepelkyyhkyn, oravan ja näädän osalta. Ketun metsästysaika määritetty perustamisasetuksella	Metsästysrajoitukset samat molemmilla alueilla paitsi ketun metsästysaika valtion suojelualueella määritetty perustamisasetuksessa
Paikallisen konfliktin vähentämisen näkökulma	Paikalliset luonto- ja lintujensuojelujärjestöt suhtautuvat 10.2. päivätyn luonnoksen ratkaisuun kriittisesti ja katsovat että metsästystä on sallittu liikaa luonnonsuojelun kustannuksella	Paikallisten luonto- ja lintujärjestöjen näkökulmasta tämä on vielä huonompi vaihtoehto koska metsästys olisi vielä vapaampaa.

Arviointinäkökulma	Metsästys luonnonsuojelulain mukaisesti	Metsästys metsästyslain ja asetuksen mukaisesti
Adaptiivisuus	Perustamisasetuksessa mainittujen metsästettävien lajien osalta noudatetaan metsästysasetuksen vuosittain määrittelemiä metsästysaikoja, määräaikaista rauhoituksia ja muuta metsästyksen säätelyä paitsi ketun metsästysajan osalta joka määritelty perustamisasetuksessa?	Muutokset mahdollisia kaikkien riistalajien kohdalla vuosittain annettavan asetuksen kautta. (pois lukien suojelun perusteena olevat lajit)
Adaptiivisuus: paikalliset metsästysseurat	Paikalliset metsästysseurat voivat halutessaan tiukentaa metsästysrajoituksia hallitsemillaan metsästysalueilla	Paikalliset metsästysseurat voivat halutessaan tiukentaa metsästysrajoituksia hallitsemillaan metsästysalueilla
Adaptiivisuus: Merenkurkun alueen metsästyksen säätely paikallisista lähtökohdista	Yhteistoimintaelin voi tehdä aloitteita asetuksen muuttamiseksi perustettavan luonnonsuojelualueen sisällä. <i>Miten aloite käsitellään, kuka käsittelee ja kuka päättää? Voidaanko neuvottelukunta velvoittaa arvioimaan muutostarpeita määräajoin?</i>	Riistakeskus tarkastelee vuosittain muutostarpeita maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla. MMM päättää asetusmuutoksista (onko oikein muotoiltu?)
Ratkaisun hyväksyttävyyteen liittyviä näkökulmia valtakunnallisella tasolla	Metsästettävien lajien lista on laaja ja varsinkin hylkeiden metsästysmahdollisuus saattaa nousta kritiikin kohteeksi valtakunnallisella tasolla. Poliittinen harkinta hallitusohjelman mukaisuudesta	Menettely olisi uusi ja valtakunnallisten luonto- ja lintujensuojelujärjestöjen näkökulmasta ennakkotapaus jota tulisi vastustamaan. Toisaalta metsästysjärjestöt varmasti kannattaisivat. Onko riski, että konfliktin ratkaisu siirtyy paikalliselta tasolta valtakunnalliselle tasolle ja paikallinen vaikutusmahdollisuus ratkaisuun heikkenee?
Muita näkökulmia? - Onko eroja riistanhoidon näkökulmasta?		

Arviointinäkökulma	Metsästys luonnonsuojelulain mukaisesti	Metsästys metsästyslain ja asetuksen mukaisesti
Muita näkökulmia?		
Esiin nousseita erityiskysymyksiä: - miten asia ratkaistaan jos merimetsosta tulee riistalaji? - Poikkeako menettely jos alueelle tulee lompaita tappava susi? - Poikkeako menettely jos merikotkakannan vahvistumisen myötä siitä tulee uhka vesilintukannoille ja kotkien poistamiselle olisi perusteet?		

13.2.2025

VN/10958/2020

VALTIONEUVOSTON ASETUS MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUEESTA

1. Tausta ja valmistelu

Asiassa on kysymys Merenkurkun alueella sijaitsevien, valtion hallinnassa olevien valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvien sekä eräiden muiden valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden perustamisesta luonnonsuojelulain (9/2023) 46 §:ssä tarkoitettuiksi valtion muuksi luonnonsuojelualueeksi, Merenkurkun luonnonsuojelualueeksi.

Merenkurkun suojelualueen perustamista koskeva säädösvalmisteluhanke käynnistyi huhtikuussa 2020. Ympäristöministeriö kävi keskustelun Korsnäsän, Maalahden, Mustasaaren ja Vöyrin kunnanjohtajien sekä Uudenkaarlepyyn ja Vaasan kaupunginjohtajien kanssa 20.4.2020 ennen säädösvalmistelun aloittamista.

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut kuulivat eri intressiryhmiä (puolustusvoimat, metsästys- ja kalastusviranomaiset, ympäristöjärjestöt, virkistysalueyhdistykset, metsästysyhdistykset) huhtikuussa 2021. Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut kuulivat Pohjanmaan liittoa 31.5.2021, Uusi-Kaarlepyyn kaupunkia (1.6.2021), Korsnäsän (2.6.2021), Mustasaaren (3.6.2021), Vöyrin (4.6.2021) ja Maalahden (9.6.2021) kuntaa ja Vaasan kaupunkia (7.6.2021).

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut järjestivät Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelua koskevat yleisötilaisuudet 1.-8.6.2022: Vaasassa (1.6.2022), Korsnäsissä (8.6.2022), Mustasaarella (3.6. ja 7.6.2022), Maalahdessa (2.6.2022), sekä Uudenkaarlepyyn ja Vöyrin kuntien yhteistilaisuus Oravaisissa (6.6.2022). Yleisötilaisuuksissa keskusteltiin ja kerättiin tärkeää tietoa alueesta suoraan paikallisilta. Tilaisuuksissa ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola esitteli luonnonsuojelualueen perustamisen lainsäädäntöä ja Metsähallituksen Rannikon luontopalveluiden aluepäällikkö Mikael Nordström esitteli Merenkurkun alueen erityispiirteitä. Tämän jälkeen osallistujat saivat antaa palautetta ja keskustella luonnonsuojelualueen perustamisesta teemakohtaisesti pienryhmissä. Näin kaikki saivat antaa palautteensa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 224 osallistujaa, ja he jakautuivat tilaisuuksissa seuraavasti: Vaasa 25 osallistujaa, Maalahti 36 osallistujaa, Mustasaari (Koivulahti) 16 osallistujaa, Vöyri ja Uusikaarlepyy 34 osallistujaa, Mustasaari (Raippaluoto) 84 osallistujaa ja Korsnäs 29 osallistujaa. Lisäksi palautetta pystyi antamaan sähköisessä Webropol-palvelussa, missä vastaajia oli yhteensä 654. Osallistamistilaisuuksissa kuultiin paikallisten näkemyksiä muun muassa seuraavista teemoista: saaristolaiselämän jatkuvuus ja tuleva yhteinen alueen hallintomalli, kulkuyhteydet, satamat ja virkistyskäyttö sekä metsästys ja kalastus.

Ympäristöministeriö toteutti Merenkurkun suojelualueen perustamiseen liittyen ristiriitojen sovitteluhankkeen syksyn 2023 ja talven 2024 aikana. Ulkopuolisen toimijan toteuttamassa hankkeessa haastateltiin 40 alueen toimijaa ja ympäristöhallinnon edustajaa ja laadittiin raporttiluonnos, jota käsiteltiin marraskuussa 2024 haastatteluille järjestetyssä työpajassa. Raportti julkaistiin xxxx. Kevään 2024 aikana pienryhmätyöskentelyn pohjalta hankkeessa laadittiin ehdotuksen tiekartaksi siitä, miten ongelmanratkaisussa ja yhteistyön rakentamisessa voitaisiin edetä. Ehdotuksen keskeiset elementit ovat Merenkurkun luonnonsuojelun yhteishallinnan mallin luominen, Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelun jatkaminen ja yhteisesti jaetun tietopohjan ja yhteistyökapasiteetin kasvattaminen.

Ympäristöministeriö asetti 25.6.2024 Merenkurkun suojelualueen perustamisen säädösvalmisteluun kuntien edustajista koostuvan työryhmän ajalle 1.7.2024–28.2.2025. Työryhmän puheenjohtajana toimii Vöyrin kunnanjohtaja Jan Finne ja jäseninä ovat edustajat kaikista kunnista / kaupungeista, joiden alueelle suojelualue sijoittuisi. Työryhmä järjestäytyi 14.8.2024 ja kokoontui yhteensä xx kertaa (23.8.2024, 18.9.2024, 29.10.2024, 15.11.2024, 28.11.2024, 16.12.2024, 8.-9.1.2025, 22.1.2025, 5.2.2025, 10.2.2025, 14.2.2025 ja 18.2.2025). Työryhmä kuuli työn aikana asiantuntijoina x, y z Työryhmä laati ehdotuksen valtioneuvoston asetukseksi ja asetusta koskevaksi muistioksi....

Asetuksen valmistelua tehneen työryhmän kanssa saman aikaisesti työskenteli erityisesti alueen yhteishallinnan ja yhteistoiminnan toteutusta ja sen organisoimista pohtinut työryhmä, jota johti Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ryhmäpäällikkö Vincent Westberg ja jäseninä olivat edustajia seuraavista tahoista: Björköby delägarlag, Maxmo skärgårds samfällighet, Söderuddens fiskargille, Sundom samfällighet, Molpe bys samfälligheter, Bergö skifteslag, Korsnäs bys samfällighet, Gerby skifteslag, Norra och Södra Vallgrunds delägarlag, Intresseföreningen för en levande skärgård, Ostrobothnia australis rf, Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys ry, Vaasan ympäristöseura ry, Österbottens fiskarförbund ja Pohjanmaan liitto. Työryhmän tukena on toiminut konsulttitoimisto Akordi. Työryhmä kuuli työn aikana asiantuntijoita Suomen riistakeskuksesta, Pohjanmaan museolta, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta ja Mustasaaren kunnasta. Työryhmä kokoontui yhteensä xx kertaa (22.8.2024, 23.8.2024, 4.9.2024, 18.9.2024, 16.10.2024, 23.10.2024, 8.11.2024, 9.12.2024, 15.1.2025, 5.2.2025, 10.2.2025).

2. Luonnonsuojelualue ja sen tarkoitus

2.1. Yleistä

Merenkurkun suojelualueen perustamisen tarkoituksena on Merenkurkun ainutlaatuisen nopean maannousun muodostaman saaristokokonaisuuden, alueen vedenalaisten ja maaluontotyyppien sekä eliölajien, erityisesti lintulajien ja niiden elinympäristöjen suojeleminen sekä saaristokulttuurin muodostaman kulttuurimaiseman suojeleminen ja siihen liittyvien perinteisten luonnonkäyttötapojen turvaaminen.

Alue palvelee myös opetustarkoitusta sekä omatoimista retkeilyä, luonnon harrastusta ja tutkimusta. Alueen perustaminen tukee myös luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä kuten luontomatkailua, jokamiehen oikeuksin tapahtuvaa marjastusta ja sienestystä, kalastuslainsäädännön mukaista kalastusta sekä myös paikallista metsästystä.

Alueen erityispiirteenä on jatkuvasti maankohoamisesta johtuen muuttuva luonnonympäristö, jossa ihmiset elävät ja saavat toimeentulonsa. Ympäristön jatkuva muutos vaikuttaa elinkeinojen harjoittamiseen ja alueella liikkumiseen sekä luontotyyppeihin ja elinympäristöihin. Mantereella sijaitsee nykyisin viljelyalueita ja yhdyskunnan rakenteita alueilla, jotka 100–200 vuotta sitten olivat täysin veden alla.

Alueen toinen erityispiirre on, että meren rannikkoa lähellä olevat vesialueet ovat lukuisten osakaskuntien omistuksessa. Osakaskunnat ovat erikokoisia. Alueen vesi- ja maa-alueiden kiinteistörajat vaihtelevat alueen saaristokyltien välillä ja osalla osakaskunnista on pienempi osuus alueen vesialueista. Yhteistä on kuitenkin, että omistussuhteista huolimatta saariston asukkaat kokevat vahvan oikeuden käyttää aluetta ja huolehtia siitä. Yksityisomistuksessa olevien alueiden osalta luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston

suojelu on pääosin jo toteutettu perustamalla yksityisiä luonnonsuojelualueita osakaskunnan suostumuksella. Kiinteistörakenne on erityisluonteinen, sillä kiinteistöt ovat mereen nähden kapeita ja pitkiä. Kiinteistöomistus on myös hyvin pirstaleista. Kun osa maa-alueella sijaitsevista kiinteistöistä on jo perustettu yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi, nyt perustettavat valtion omistuksessa olevat kiinteistöt muodostavat niiden kanssa vuorottaisen, lähes mosaiikkimaisen rakenteen. Tämän vuoksi rauhoitussäännöksissä on huomioitava yksityisten luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräysten kanssa muodostuva kokonaisuus. Tästä lähes mosaiikkimaisen kiinteistörakenteen johdosta maa-alueilla on myös yksityisiä, ei suojeltuja alueita. Näiden osalta käyttö ja kehittäminen tulee olla mahdollista myös tulevaisuudessa rauhoitussäännöksistä riippumatta.

Tällä asetuksella perustetaan Merenkurkun luonnonsuojelualue, jonka pinta-ala on noin [58700] hehtaaria, josta [2900] hehtaaria on maa-aluetta ja [55 800] hehtaaria vesialuetta.

2.2. Merenkurkun alueen luonnonsuojelulliset perusteet

Mustasaaren, Vaasaan, Maalahteen, Vöyrille, Korsnäsiin ja Uuteenkaarlepyyhyn perustettavaan Merenkurkun luonnonsuojelualueeseen sisältyy noin 2900 hehtaaria maata ja 55 800 hehtaaria vettä. Alueet ovat kokonaisuudessaan valtion omistuksessa. Mustasaaren kunnan alueella sijaitseva Ritgrundin majakkasaari ei sisälly suojelualueeseen, koska sen omistajuudesta on meneillään Maanmittauslaitoksessa selvitys. Mikäli saari kuuluu valtion omistukseen, se liitetään perustettavaan luonnonsuojelualueeseen myöhemmässä vaiheessa kiinteistötoimituksella.

Alueiden varaamisesta luonnonsuojeluun on päätetty osana valtioneuvoston hyväksymiä kansallisia suojeluohjelmia ja Natura 2000 -verkostoa. Luonnonsuojelualueeseen sisältyviä alueita kuuluu Natura 2000-alueisiin Merenkurkun saaristo (FI0800130, SAC/SPA) ja Ängesholmen (FI0800160, SAC) sekä valtioneuvoston päätöksellä 4.8.1989 hyväksyttyyn Mikkeliinsaarten saariryhmän suojelupäätökseen, 20.12.1990 hyväksyttyyn rantojensuojeluohjelmaan sekä 3.6.1981 hyväksyttyyn lintuvesiensuojeluohjelmaan.

Rantojensuojeluohjelman ja sitä edeltäneen Mikkeliinsaarten suojelupäätöksen tavoitteena on säilyttää alueet "luonnon mukaisina ja rakentamattomina perustamalla niille luonnonsuojelualueita" ja siten pysäyttää Suomen kansainvälisesti ainutlaatuihin meri- ja järvirantoihin kohdistuneen rakennuspaineen aiheuttama rantaelinympäristöjen heikentymiskehitys. Taustalla oli Euroopan Neuvoston ympäristöministereiden vuonna 1984 pidetyn kokouksen julkklausuma, jossa vedottiin Euroopan Neuvoston jäsenmaihiin, että ne inventoisivat tärkeät ranta-alueensa ja pyrkisivät järjestämään niiden suojelun muun muassa lainsäädäntöä kehittämällä (4th European Ministerial Conference on the Environment, Resolution No. 1) sekä taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) Suomen ympäristöpolitiikkaa selvittäneen raportin (Environmental Policies in Finland, OECD 1988) ehdotukset toimiksi Suomen ranta-alueiden suojelemiseksi rakentamiselta. Lintuvesien suojeluohjelman tavoitteena on myös alueiden "säilyttäminen mahdollisimman luonnonvaraisina" ja erityisesti tarvittaessa estää "alueiden luonnontilaa ja suojelutavoitteita merkittävästi heikentävät toimenpiteet, kuten kuivattaminen, säännöstely ja muut vesirakennushankkeet" sekä muodostaa kustakin alueesta "luonnonsuojelulain mukainen suojelualue".

Jäljempänä todetaan osa-aluekohtaisesti Natura 2000 -alueen suojelutavoitteena olevat luonnonarvot, jotka täydentävät valtioneuvoston luonnonsuojelupäätöksiin ja -ohjelmiin liittyviä tavoitteita.

Valtaosa nyt perustettavaksi ehdotetuista alueista on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin Pohjanmaan maakuntahallituksen 16.12.2024 hyväksymässä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2050. Alueet on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin myös alueen kuntien ja kaupunkien voimassa olevissa rantayleiskaavoissa.

Nimi	Pinta- ala, ha	Maa, ha	Vesi, ha	Natura 2000- Verkosto (tunnus ja tyyppi (SAC/SPA)	Kansallinen suojeluohjelm a- tai päätös	Natura 2000 pinta- ala, ha	Ohjelma - pinta- ala	METSO -pinta- ala, ha	Muu pinta- ala, ha
Merenkurkun luonnonsuojelual ue	64 684, 2	2 865, 4	61 818, 8	FI080016 0, SAC FI080013 0, SPA, SAC	LVO100212 LVO100220 RSO100060 RSO100059 RSO100058 RSO100057	39 110, 6	58 727, 7	70,5	5886, 1

Taulukko X. Valtioneuvoston asetuksella perustettavan alueen pinta-alat ja jakautuminen Natura 2000 -verkostoon ja kansallisiin suojeluohjelmiin tai -päätöksiin. "Muu pinta-ala" muodostuu valtiolle siirtyneistä YSA-alueista (5841,7 ha) ja muista luonnonsuojeluohjelmien ulkopuolisista alueista (44,4 ha)

Natura- alueen nimi	Tunnus	Aluetyyppi	Pinta-ala (ha)	Vesialue (ha)	Maa- alue (ha)	Pinta-ala valtion luonnonsuojelu- alueella (ha)	Pinta-ala yksityisellä luonnonsuojelu- alueella (ha)
Ängesholmen	FI0800160	SAC	54,3	9,6	44,7	54,1	0 ha
Merenkurkun saaristo	FI0800130	SPA, SAC	128058,8	116538,6	11520,2	32989,2	79362 (vesialuetta 71205 ha ja maata 8157 ha)

Natura 2000 -verkostoon kuuluvasta Merenkurkun saaristosta on perustettu 79362 hehtaaria yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi, mistä 8157 hehtaaria on maa-alueita ja 71205 hehtaaria on vesialueita.

Natura 2000 -alue on suurelta osin päällekkäinen valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelma-alueiden kanssa. Yksityisistä luonnonsuojelualueista luonnonsuojeluohjelmiin sisältyy seuraavassa taulukossa yksilöidystä yhteensä 47676 hehtaaria, mistä 5200 hehtaaria on maata ja 42476 hehtaaria on vesialueita. Perustettava luonnonsuojelualue lomittuu edellä kuvatuista maanomistusoloista johtuen aiemmin perustettuihin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin ja yhdessä ne muodostavat Suomessa poikkeuksellisen laajan, yhtenäisen kokonaisuuden.

Perustettava luonnonsuojelualue edustaa erinomaisesti niin vedenalaista kuin sen päällistäkin meriluontoa sekä kulttuuriperintöä. Alue täydentää koko rannikon ja erityisesti Pohjanlahden ja Perämeren merellisten

eliöyhteisöjen ja saaristolinnuston suojelua ja luonnonsuojelualueiden verkostoa. Merenkurkussa sijaitsee Suomen tämän hetken ainoa Unescon luonnonperintökohde. Merenkurkun saaristo lisättiin maailmanperintöluetteloon vuonna 2006, ja se muodostaa Ruotsin Korkearannikon kanssa kahden valtion yhteisen maailmanperintöalueen, jossa erityispiirteenä on maankohoaminen.

Suojeluohjelma-alueen nimi	Tunnus	Aluetyyppi	Pinta-ala valtion luonnonsuojelualueella (ha)	Pinta-ala yksityisellä luonnonsuojelualueella (ha)
Halsönin lahdet (Lagnan, Rotörfj-Hålbodan)	LVO100212	LVO	35,8	473 (maa-alueetta 161, vesialuetta 312)
Finnvekan-Rudskärsfjärden	LVO100220	LVO	26,2	352 (maa-alueetta 156, vesialuetta 196)
Mikkelinsaarten saaristo	RSO100060	RSO	4428,2	2226 (maa-alueetta 237, vesialuetta 1989)
Merenkurkun saaristo	RSO100059	RSO	5625,4	11731 (maa-alueetta 2342, vesialuetta 9389)
Halsön-Rönnskären-Norrskär	RSO100058	RSO	39085,3	25403 (maa-alueetta 1701, vesialuetta 23702)
Torgrundin saaristo	RSO100057	RSO	1011,8	7491 (maa-alueetta 603, vesialuetta 6888)

2.3. Yleistä

Merenkurkun saariston geomorfologinen erityyspiirre ovat jääkauden päättymiseen liittyvät De Geer -moreenit, jotka aikaansaavat laajoja yhdensuuntaisia matalien ja pitkänomaisten harjanteiden kenttiä. Muodostumat ovat Suomen edustavimpia ja vastaavia esiintyy vain harvoissa paikoissa koko maailmassa. Erityisen selvästi muodostumat ovat nähtävissä Uddenin länsipuolella sekä Svedjehamnin ja Lappörarnan välisellä alueella.

Merenkurkussa maankohoaminen on nopeaa, noin 8 millimetriä vuodessa. Loivilla rannoilla paljastuu jatkuvasti uutta maata. Tämän seurauksena Merenkurkun saariston maa-ala kasvaa vuosittain noin sadalla hehtaarilla. Yhden ihmiselämän aikana on mahdollista nähdä laajojen lahtien nopeasti pienenevän ja kuroutuvan irti merestä samanaikaisesti, kun lukuisat moreenikumpareet nousevat vedestä ja saaristojärvet muuttuvat suomaiksi. Geomorfologinen pienpiirteisyys ja maankohoaminen luovat yhdessä puitteet ainutlaatuisille biologisille ja ekologisille prosesseille. Niiden tuloksena on rakenteeltaan mosaiikkimainen luonto. Vedenpinnan alla levävyöhykkeet kolonisoivat jatkuvasti syvyyksistä nousevaa merenpohjaa samalla kun rantakasvillisuus valloittaa merestä nousevaa maata (primäärisukkessio).

Björkögrundenilla, Lappörarnalla ja Slåttskäretillä maaston muotoja hallitsevat lisäksi korkeammat ja leveämmät itä-länsi-suuntaiset, kaarevat ja mutkaiset juomumoreeniharjanteet. Veden voimakas virtaus, vedenkorkeuden suuri vaihtelu ja vaikeat jääolot ovat tyypillisiä Merenkurkun hydrologialle. Veden laatu on säilynyt hyvänä suotuisien virtausolojen ansiosta.

Merenkurkun erittäin monipuolista eläimistöä hallitsevat pesivät ja levähtävät saaristolinnut. Alueella pesii noin 20 000–25 000 saaristolintuparia. Mukana on useita erittäin uhanalaisia lajeja, mm. selkälökki, lapasotka ja karikukko. Suurin osa lapasotkan Suomen kannasta pesii Merenkurkussa. Nisäkkäistä merkillepantavimpia ovat saukko, itämerennorppa sekä harmaahylje, jonka yksilömäärä nousee satoihin. Myös kalakanta on ympäröiviä merialueita rikkaampaa. Fladat ja umpeen kasvavat, suojaisat ruovikkosalmet muodostavat tärkeitä kutupaikkoja kaloille ja pesäpaikkoja linnuille. Saaristo on esimerkiksi siian keskeistä lisääntymisaluetta.

Luontotyypeistä ovat hyvin edustettuina etenkin maankohoamisrannikon primaarisuksessiovaiheiden luonnonmetsät edustavista rantaluhdist ja harmaaleppä- tai koivuvaltaisista rantalehdoista ikääntyviin kuusikoihin. Myös linnuille tärkeitä matalia rantaniittyjä esiintyy paikoin laajalti. Meriluontotyypeistä alueelle tyypillisiä ovat mm. suojaisat näkinpartaispohjat ja riutat.

Laidunnus on muovannut saariston luontoa, mikä näkyy niin niittyjen määrässä kuin metsien ja puuston rakenteessakin. Kalastus on ollut alueella tärkeä elinkeino, ja kalastukseen liittyviä arkeologisia kohteita sekä rakennuskantaa on saaristossa yhä runsaasti. Kalastuspaikkojen rakennuskanta muodostaa tärkeän osan alueen kulttuuriperinnöstä.

Merenkurkun perustettava luonnonsuojelualue koostuu monista osa-alueista sisä-, keski- ja ulkosaaristossa. Merenkurkku edustaa laajaa kirjoa luontotyypejä mannerrannan metsistä merivyyhykkeen uloimmille luodoille. Huomattava osa valtion maa-alueista on erillisiä palstoja Merenkurkun isoimmilla saarilla; Västerö, Villskär, Stora Källskäret, Märaskär, Raippaluoto, Björkö, Lappören, Slåttskär-Rönnskär ja Halsön. Norrskärin saaristoryhmä ja Jöusan kuuluvat lähes kokonaisuudessaan perustettavaan luonnonsuojelualueeseen. Muita tärkeitä osa-alueita, jotka osittain kuuluvat luonnonsuojelualueeseen, ovat Rönnskäretin saaristo ja Torgrundin saaristo. Merenkurkun saaristossa yksityismaiden luonnonsuojelualueet ja perustettava valtion maiden luonnonsuojelualue täydentävät mosaiikkimaisesti toisiaan.

2.4. Luontotypit

Merenkurkun alueella tavataan yhteensä 26 luontodirektiivin liitteessä I mainittua luontotyyppiä, joista 21 luontotyyppiä tavataan perustettavalla valtion maiden luonnonsuojelualueella. Kaikkiin luontotyypeihin vaikuttaa alueen voimakas maankohoaminen. Erityisen edustavat ovat flada- ja kluuvijärviketjut (rannikon laguunit, 1150) sekä primäärimetsät (maankohoamisrannikon primäärisuksessiovaiheiden luonnontilaiset metsät, 9030). Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (Velmu) kartoitusten ansiosta tiedetään myös, että Merenkurkun vedenalainen luonto on hyvin hienopiirteinen ja mosaiikkimainen johtuen mm. laajoista matalista alueista ja vaihtelevasta pohjasedimentistä. Alueelta on esimerkiksi löytynyt paljon vaarantunutta (VU) luontotyyppiä suojaisat näkinpartaispohjat. Luontotyyppien osalta kuviokohtaiset maaluontotiedot ovat tallennettu Suojelualueiden kuviotietojärjestelmään (SAKTI). Velmu-hankkeen tulokset on tallennettu Lajitietokeskuksen laji.fi -palveluun sekä Velmun omaan karttapalveluun. **samt i Lajigis.**

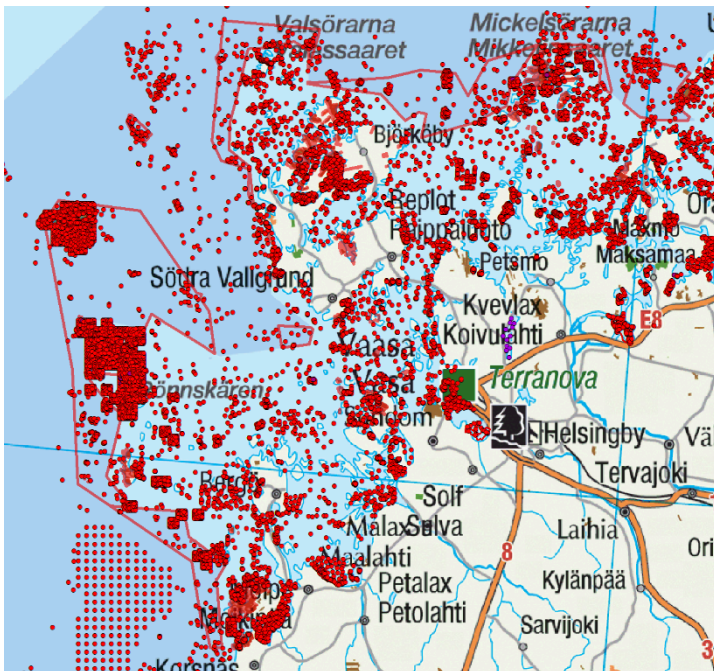

Bild: Punkter som karterats i Kvarkenområdet sedan 2006. Då havsmiljön förändras, beräknas punkterna förändras efter 20 år, och en kontinuerlig uppdatering är därför nödvändig.

Kuivan maan primäärisukcession lisäksi toinen sukessioketju etenee merenlahdista fladojen ja kluuvien kautta makeanveden kluuvijärviin. Tämä kehitys näkyy erityisesti loivilla ranta-alueilla. Esimerkiksi Halsön saaren länsiosassa on kehittymässä merestä irti kuroutuvien lahtien muodostama sokkelo, jossa on nähtävissä flada-glo -kehityksen eri vaiheita suppealla alueella. Tämä geomorfologinen kehitys on yhteydessä biologisiin muutoksiin, ja jokaisella vaiheella on oma luonteenomainen kasvillisuutensa. Merenkurkun saariston mosaiikkimainen ja tasainen topografia mahdollistaa myös useiden pikkujärvien ja kosteikkojen syntymisen. Suurin osa järvistä on niukkaravinteisia. Soita muodostuu jatkuvasti lahtien ja järvien umpeen kasvamisen sekä metsämaiden soistumisen myötä. Rehevät lehtipuuvaltaiset korvet ja luhdat sekä vaihtelumuotoiset ovat tavallisimpia suotyyppejä.

Kotitarvepuunoton ja laidunnuksen jäljet näkyvät selvästi alueen metsissä. Silti alueelta voidaan löytää myös koskemattomia primäärisukcessiometsiä, joiden kehitys Merenkurkussa yleensä alkaa leppämetsästä ja päättyy vanhaan kuusimetsään. Koivua ja haapaa esiintyy runsaasti osin ihmisen perinteisen metsänkäytön vaikutuksesta. Edustavia koivuvaltaisia metsiä löytyy mm. Maalahden ulkosaaristossa Bergögaddarnilla. Lähes yhtenäinen harmaaleppävyöhyke on Merenkurkun saariston rannoille tunnusomainen. Metsissä on runsaasti lahoavaa puuta, joka yleensä puuttuu lähes täysin talousmetsistä. Runsaan lahoppuuston ansiosta alueella elää harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Hyvänä esimerkkinä ovat Lappörenin ja Slättskäretin saarten metsät, josta löytyvät kaikki Suomessa pesivät tikkalajit, mukaan lukien valkoselkätikka. Mänty esiintyy istutustaimikossa, etupäässä Mikkelsaarella, ja muilla alueilla satunnaisesti. Luonnonsuojelualueeseen kuuluvat taimikot ja nuoret kasvatusmetsät saavat jatkossa kehittyä vapaasti, mutta ennallistamistoimenpiteillä voidaan nopeuttaa niiden luonnonmukaista kehitystä.

Merenkurkun moreenirannat ovat kivisiä ja lohkareisia. Sora- ja hiekkarannat ovat harvinaisia, edustavimmat rannat sijaitsevat Norrskärin alueella. Luonnonsuojelualueen mereisin osa on Norrskärin saaristo ja Utgrynnan-Storkallan Merenkurkun äärellä. Siihen kuuluu ryhmä hiekka-, somerikko- ja lohkarepiteisiä saaria ympäröivine karikkoineen. Kasvillisuus on niukkaa ja nummimaisema on alueelle tunnusomaista.

2.5. Vedenalaiset luontoarvot

Merenkurkun saaristo on matala ja tuottoisa merialue ympäröiviin alueisiin verrattuna. Lajistoon kuuluu sekä makeanveden lajeja että merellisiä lajeja, koska suolapitoisuus vähenee Merenkurkussa 5–6 promillesta 3–4 promilleen lyhyellä matkalla siirryttäessä etelästä pohjoiseen.

Merelliset lajit, kuten sinisimpukka (*Mytilus trossulus*), rakkohauru (*Fucus vesiculosus*), itämerenhauru (*Fucus radicans*), merirokko (*Amphibalanus improvisus*) ja haarukkalevä (*Furcellaria lumbricalis*) elävät Merenkurkussa levinneisyysalueensa äärirajalla. Ne edustavat lajien paikallisesti sopeutuneita muotoja, joilla voi olla ratkaiseva merkitys lajin geneettiselle vaihtelulle. Esimerkiksi itämerenhauru on kotoperäinen laji Itämerelle ja se löydettiin ensimmäisenä juuri Merenkurkusta. Jotkut merkittävimmistä vesiekosysteemien lajeista ovat jääkaudenaikaisia jäänteitä Vianan mereltä kuten kilkki (*Saduria entomon*) ja valkokatka (*Monoporeia affinis*). Muita eteläisiä kasvi- ja eläinlajeja, joiden pohjoinen levinneisyysraja on Merenkurkussa, ovat mm. merinäkinruoko (*Ruppia maritima*) ja itämerensimpukka (*Macoma balthica*).

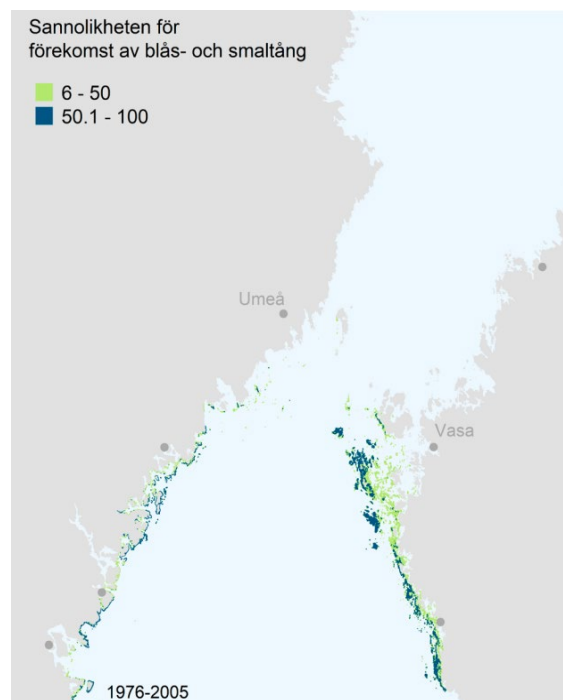
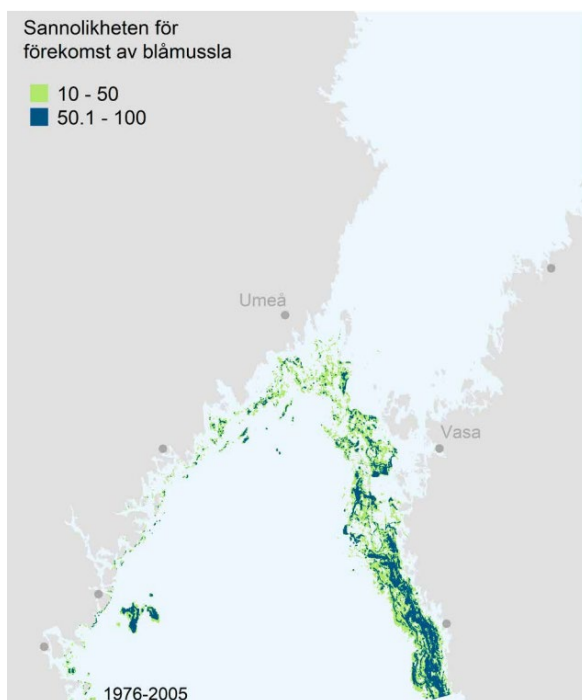

Bild:
Modeller
över
blåmussla
och blåstång
framtagna
inom
projeckt
EConnect.

Merenkurkun alue on monelle kalalajille tärkeä kutupaikka ja poikasten kasvupaikka. Paikalliset siikamuodot kutevat syksyisin Merenkurkun saariston puhtailla sora- ja hiekkapohjilla. Sokkeloiset saaristoalueet sekä matalat fladat ovat elintärkeitä poikastuottoalueita muun muassa ahvenelle, särjelle ja hauelle.

Luontodirektiivin IV liitteen kalalajeista alueella esiintyy vaellusiika (*Coregonus lavaretus f. lavaretus*), planktonsiika (*Coregonus lavaretus f. pallasi*), harjus (*Thymallus thymallus*) ja lohi (*Salmo salar*). Lisäksi Merenkurkun saaristossa tiedetään esiintyvän Suomessa erittäin uhanalainen (EN) taimen (*Salmo trutta*) ja äärimmäisen uhanalainen (CR) ankerias (*Anguilla anguilla*). Merenkurkun alueelta on lähes kadonnut

merikutuinen harjus (*Thymallus thymallus*), jonka harvinaistumiseen kiinnitettiin huomiota jo valtioneuvoston Mikkeliinsaarten suojelua koskeneessa päätöksessä vuonna 1989.

2.6. Linnusto

Merenkurkun rikkonainen, monimuotoinen ja laaja saaristo tarjoaa erinomaisen elinympäristön linnuille ja siellä tavataan säännöllisesti noin 40 lintudirektiivin liitteessä I mainittua lajia, joista suuri osa on uhanalaisia. Itämeren kapeimmassa osassa sijaitseva Merenkurkku sijoittuu merkittävälle pohjoiseen suuntautuvalla lintujen muuttoväylälle. Linnut siirtyvät Merenkurkun kautta kohti Kölivuoristossa, Jäämerellä ja Siperian tundralla sijaitsevia pesimäseutuja.

Merenkurkun alueella on tehty runsaasti lintuinventointeja, joten alueella pesivä ja alueen läpi muuttava linnusto tunnetaan hyvin. Metsähallitus teki alueella kattavat lintulaskennat vuosina 2005 ja 2010 LIFE-hankkeessa. Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys on tehnyt laajat laskennat alueella vuosina 2016–2017. Metsähallitus on tehnyt laskennat Rönnskärillä ja Norrskärillä vuonna 2020 ja Norrskärillä uudelleen 2023. Ostrobothnia Australis -yhdistyksen ylläpitämällä Valassaarten biologisella asemalla lintulaskennat tehdään kolmen vuoden välein, ja uusin laskenta on tehty vuonna 2021. Edellä mainittujen laskentojen välissä on tehty myös pienimuotoisempia lintulaskentoja, ja tuoretta tietoa alueen linnustosta saadaan jatkuvasti.

Riskilä (*Cephus grylle*) ja ruokki (*Alca torda*) ovat Merenkurkun ulkosaariston tyyppilintuja. Runsas kymmenesosa (2500–3000 paria) Itämeren riskilöistä esiintyy Merenkurkun saaristossa. Myös kolmannes Suomen ruokkikannasta (3000–4000 paria) pesii Merenkurkun saaristossa. Huomionarvoisia alueella pesiviä Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen I lajeja ovat mm. karikukko (*Arenaria interpres*, 100–150 paria), selkälokki (*Larus fuscus*, 300–400 paria), lapintiira (*Sterna paradisea*, 4000–5000 paria) ja merikotka (*Haliaetus albicilla*, 15–20 paria). Merenkurkussa esiintyy myös Itämeren eteläisin ja jokseenkin eristynyt lapasotkan pesimäkanta (*Aythya marila*, 40–60 paria). Lapasotka on Suomessa erittäin uhanalainen (EN). Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluu suurin osa Merenkurkun parhaista lintuluodoista ja erityisesti ulkosaariston luodot ovat tärkeitä linnustonsuojelun kannalta.

Pohjanlahden molemmat rannat muodostavat linnuille tärkeän muuttolinjan. Muuttolintujen joukossa tavataan lukuisia merilintuja kuten pilkkasiipi (*Melanitta fusca*) ja naurulokki (*Larus ridibundus*). Kymmenet kahlaajalajit muuttavat alueen kautta ja levähtävät saarten matalilla rannoilla. Tyypillisiä kahlaajalajeja ovat esim. liro (*Tringa glareola*) ja harvinaisemmista heinäkurppa (*Gallinago media*). Runsaasti petolintuja siirtyy pesimään Merenkurkun läpi pohjoiseen ja suoraan meren yli Ruotsin ja Norjan tuntureille eteläisemmän Euroopan aro- ja metsäalueiden talvehtimisalueilta. Merenkurkun tunnetuimpia muuttavia petolintuja ovat piekana (*Buteo lagopus*) ja maakotka (*Aquila chrysaetos*). Lukumäärältään runsaimpia ovat varpuslintulajit, maininnan arvoisia ovat sepelrastas (*Turdus torquatus*) ja sinirinta (*Luscinia svecica*). Merenkurkun alue on merkittävä myös vaelluslinnuille, joita kerääntyy rannikkoa seuraamalla alueelle. Vaelluslinnuista mainitsemisen arvoisia ovat mm. helmipöllö (*Aegolius funereus*), tikat ja käpylinnut. Talvehtimisalueena Merenkurkun saaristolla on merkitystä lisäksi tunturipöllölle (*Bubo scandiaca*).

Merenkurkun alue on erittäin merkittävä linnuston suojelulle. Alueen lintukannat ovat kuitenkin 2000-luvun alun jälkeen romahtaneet Pohjoisen Merenkurkun alueella noin 17000 lintuparista reiluun 10000 lintupariin, ilmeisesti maapetojen päästyä saarilla lisääntymään. Torgrundin alueella kanta on romahtanut kolmasosaan kahdessa vuosikymmenessä. Alueen lajistosta on kadonnut 2 lajia (riekko ja vesipääsky) ja pesivä kanta vähentynyt 50–95 % osalla lajeista (lapasotka 95 %, karikukko 90 %, selkälokki 80 %, kalalokki 50–60 %,

merilokki 60–70 %, riskilä 60–70 %). Metsähallituksen ja paikallisten metsästäjien yhdessä toteuttamalla pienpetopyynnillä on saatu yksittäisillä alueilla merkittävä parannus tilanteeseen. Ansiokkaana esimerkkinä Norrskärin pesintäluvut on saatu vuosituhannen alusta kaksinkertaistumaan ja merkittävin muutos tapahtui vuonna 2023, kun viimeinen kettu saarilta saatiin pyydystettyä.

2.7. Muu eläimistö

Merenkurkussa elää kaksi merinisäkästä, harmaahylje (*Halichoerus grypus*) ja norppa (*Pusa hispida*). Molemmat lajit kuuluvat Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteeseen II yhteisön tärkeinä pitämistä eläin- ja kasvilajeista. Harmaahylje esiintyy ulkosaaristossa koko Merenkurkun alueella. Mm. Utgrynnan (Mustasaari) ja Hällgrund (Vöyri) ovat tärkeitä harmaahylkeen oleskelualueita. Norppa puolestaan esiintyy enemmän keski- ja sisäsaaristossa alueen pohjoisosissa ja esimerkiksi Mikkelin saarilla norppia nähdään säännöllisesti. Lisäksi Merenkurkussa tavataan luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeista saukko (*Lutra lutra*) ja ilves (*Lynx lynx*), sekä kahdeksan lepakkolajia. Sammakkoeläimistä alueella esiintyy viitasammakko (*Rana arvalis*).

2.8. Kulttuuriympäristöarvot

Merenkurkun ensimmäiset karikot nousivat merestä noin 2000 vuotta sitten. Pysyvä asutus alueen saaristoon syntyi 1200-luvuilla. Koko historiansa ajan ihminen on jättänyt jälkiä saariston maisemaan, mutta myös sopeuttanut asutuksensa ja merenkulun muuttuvan luonnon mukaisesti. Vanhat rantautumispaikat, majojen kivipohjat ja usein niiden läheisyydestä löytyvät jatulintarhat sekä kompassiruusut kertovat Merenkurkun alueen menneisyydestä. Ikivanha hylkeenpyynti- ja kalastusperinne on jättänyt runsaasti muinaisjäänneksiä, ja karjatalouden jäljet näkyvät yhä maisemassa ja luonnossa.

Alueella laidunnettiin ja käytettiin luonnonniittyjä laajasti aina 1960-luvulle asti. Eläimet kuljetettiin veneillä suuremmille saarille. Aitojen ja heinälatojen jäänteitä löytyy alueelta yhä. Suuria alueita on edelleen lampaiden laidunmaana Merenkurkun saaristossa. Merenkurkun saaristossa kalastetaan, pyydystetään hylkeitä, laidunnetaan lampaita ja harjoitetaan maanviljelystä edelleen, joskin vähenevässä määrin. Pysyvän asutuksen vähentymistä on korvannut lisääntyvä vapaa-ajan asuntojen käyttö.

1500- ja 1600-luvuilla jokainen sai kalastaa silakkaa merialueella maksamalla kuudesosan saaliista veroina kruunulle. Kalavedet jaettiin kylän kalastuskuntien kesken. Koko kylä yhdessä rakensi kalastusmajoja (fiskestuga), joita kalastuskunnat vuorotellen käyttivät. 1800-luvulla kalastuksen merkitys kylien taloudessa väheni, vaikka se oli yhä tärkeä tulonlähde myös saariston maanviljelijöille. Samaan aikaan tilattoman väestön määrä kasvoi, ja sen keskuudessa kalastus muodostui vähitellen lisäänsion sijaan pääelinkeinoksi. Kalastuksen ammattimaistumisen myötä välineistö ja menetelmät kehittyivät, ja oletettavasti myös kalastusmajojen merkitys ja määrä kasvoi. Nykyisin kalastusmajojen merkitys kalastukselle on vähentynyt, mutta osa palvelee yhä ammattikalastusta.

Merenkurkun kalastusmajat muodostavat Suomen olosuhteissa poikkeuksellisen suuren, monipuolisen ja kerrostuneen kokonaisuuden, jonka myötä saariston elinkeinohistoria on alueella selvästi yhä näkyvissä. Merenkurkun säilyneet kalastusmajat ja kalastuspaikat ilmentävät saariston elinkeinohistoriaa ja saaristolaisuuden muutosta kattavasti. Kalastusmajat kattavat ammattikalastuksen kehityksen 1800-luvun alusta 1900-luvun jälkipuoliskolle. Kalastusmajayhteisöt ovat rakentuneet ilman ohjausta tai valvontaa tarvelähtöisesti ja orgaanisesti, mikä luo sekä kalastuspaikkojen rakenteelle että rakennustavalle

omaleimaisia piirteitä. Toisaalta tarvelähtöisyys ja kulloinkin käytössä ollut kalastusvälineistö on myös yhtenäistänyt kalastusmajojen toteutustapoja tunnistettaviksi rakennustyypeiksi.

Maan kohoaminen tuo Merenkurkussa myös rakennettuun kulttuuriympäristöön omaleimaisen piirteensä kalastusmajojen, suola-aittojen ja muiden kalastusyhteisön rakennusten jäädessä vähitellen yhä kauemmas rannasta. Niin ikään sataman rakenteita ja jopa venevalkamien paikkaa on jouduttu ajan saatossa sopeuttamaan nopeaan maan kohoamiseen.

Orgaanisesti rakentuneiden kalastusyhteisöjen vastapainona Merenkurkun rakennusperinnön toinen puoli muodostuu valtiotoimijoiden tuottamasta, tiukasti säädellystä rakennuskannasta. Kalastusmajojen ohella rakennettu kulttuurimaisema muodostuu majakka- ja luotsilaitoksen rakennuksista, kuten majakoista, pookeista, erilaisista merimerkeistä sekä asuin- ja virkataloista. Lisäksi alueella on puolustusvoimien käytössä olevia / olleita rakennuksia ja rakenteita. Vesialueiden mataluudesta ja karikkoisuudesta kertovat kymmenet hylt. Merkittävä osa Merenkurkun valtion tuottamasta rakennuskannasta sekä osa kalastusyhteisöistä on arvotettu valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi (RKY). Merenkurkussa yhdistyvät maisemalliset arvot ja kulttuuriarvot, ja Merenkurkun saaristosta Suomen 27 kansallismaisemaan sisältyvät kolmesta osasta muodostuva Merenkurkun saaristomaisemat (alue 115) ja Björköbyn saariston kulttuurimaisema (alue 116) ([YM/2021/70](#)).

Kalastus, hylkeenpyynti ja merenkäynti ovat aina liittyneet Merenkurkun saaristossa läheisesti ihmisten elämään. Nykyaikainen elämäntyyli sekoittuu ikaikaisiin elementteihin, kun perinteisiä elinkeinoja ja niihin liittyviä, paikkasidonnaisia taitoja ylläpidetään yhä. Merenkurkun matala ja kivikkoinen saaristo on hyvä kalastuspaikka ympäri vuoden ja harmaahyljettä ja itämeren norppaa metsästetään. Saariston kylät ovat eläviä ja hyvinvoivia yhteisöjä, joissa rakennuksista ja kyläympäristöstä pidetään hyvää huolta. Vanhoja, ulkosaaristossa sijaitsevia kalastajien majoja säilytetään perinteisiä rakennusmateriaaleja ja rakentamistapoja vaalien. Luonnon ja kulttuurin ominaispiirteet ovat läsnä ihmisten arjessa ja säilyvät näin elävänä perintönä.

Metsähallitus hallinnoi Merenkurkussa pääosin valtion tuottamaa rakennuskantaa, mutta myös joitain yksityisten valtion maille rakentamia rakennuksia ja rakenteita, kuten kalastajakämppejä (fiskebastu). Metsähallitus vastaa hallinnoimillaan alueilla kulttuuriperinnön säilymisestä ja avustaa muun muassa museoviranomaisia kohteisiin liittyvässä päätöksenteossa ja tiedonhankinnassa. Yksityisten kohteiden osalta vastuu rakennusten ylläpidosta on rakennusten omistajilla. Metsähallitus on tukenut alueen kulttuuriperinnön vaalimista esimerkiksi laatimalla yhteistyössä Museoviraston kanssa kaksikielisen rakennustapaohjeen kalastajakämppeiden ylläpitoon ja korjaamiseen.

2.9. Osa-alueet

Halsön-Rönnskären-Norrskär

Halsön-Rönnskären-Norrskärin osa-alueeseen kuuluu laaja kirjo luontotyyppejä mannerrannan luonnonmetsistä merivyohtyöhykkeen uloimmille luodoille. Halsön saaren länsiosa on kehittymässä merestä irti kuroutuvien lahtien muodostamaksi sokkeloksi, jossa on nähtävissä flada-glo -kehityksen eri vaiheita suppealla alueella. Ominaisia ovat etenkin rantalehdot sekä järviruo'on reunustamat pitkät ja sokkeloiset lahdet. Korsnäsin-Maalahden ulkosaaristo on laaja mereinen kokonaisuus, johon kuuluu satoja pieniä kareja ja suuria koivuvaltaisia saaria. Saaristo muodostuu pääasiassa puuttomista ja kasvillisuudeltaan niukoista pikkusaarista ja luodoista. Alue on pesimälinnustoltaan erittäin arvokas. Kokonaisparimäärä nousee useisiin tuhansiin. Lajistoon kuuluvat mm. ruokki, riskilä, räyskä, lapasotka ja luotokirvinen.

Alueen mereisin osa on Norrskärin saaristo Merenkurkun äärellä. Siihen kuuluu ryhmä hiekka- ja lohkarepiteisiä saaria sekä luotoja ympäröivine karikoineen. Vähäisiä harmaalepikoita ja katajikkoja lukuun ottamatta maaperä saarilla on nummimaisen varpu-, jäkälä- ja heinäkasvillisuuden peittämää. Östra Norrskär on saariryhmän suurin saari, joka muodostuu sorasta, kivikoista ja kallioista. Rantaniityt ovat paikoin hyvin reheviä johtuen osittain rannalle ajautuneista levistä, jotka muodostavat ravintorikkaan kasvualustan. Ylemmät osat ovat karuja ja pensaikkoisia. Västra Norrskärin majakkasaari on yhtä karu. Majakan ympärillä on vanhoja majakanvartijan asumuksia, luotsiasema sekä 1800-luvulta peräisin olevia kalastusmajoja.

Alueella on tehty vedenalaisen luonnon kartoituksia vuodesta 2006 lähtien sekä sukeltamalla että drop-videokuvauksin. Perustettavalta luonnonsuojelualueelta löytyy hyvin paljon riutat-luontotyyppiä (1170). Rönnskärenin ja Norrskärenin välisen alueen sekä Rönnskärenin länsipuolisen alueen lajisto on tyypillistä riuttalajistoa, kuten puna-, viher- ja ruskoleviä, haarukkalevää, sinisimpukkaa ja merirokkoa. Matalimmilta riutoilta löytyy myös erittäin uhanalaista haurupohjat-luontotyyppiä. Eteläinen alue on monipuolisempi ja sieltä löytyy mm. rakkohaurua, haurupohjat-luontotyyppiä, rihmamaisia punaleviä, haarukkalevää, erittäin uhanalaista punaleväpohjat-luontotyyppiä, sinisimpukkaa, merirokkoa ja rihmamaisia rusko- ja viherleviä sekä vesisammalia. Matalimmilta pohjilta löytyy myös vitakasvillisuutta ja mm. merisykeröpartaa ja näkinpartiaisia. Vedenalaisten luontoarvojen perusteella Rönnskärin alue on valittu Suomen ekologisesti merkittävien vedenalaisten meriluontoalueiden (EMMA) kohteeksi.

Norrskärillä on runsas linnusto, josta karikukko on saaren tyyppilaji. Ympäröivässä saaristossa pesii lähes 50 lintulajia. Norrskär on tunnettu myös siellä levähtävistä linnuistaan sekä erityisesti harvinaisista vierailijoistaan.

Alueen kulttuuriperinnössä yhdistyy sekä kalastuksen että valtiotoimijoiden perintö. Östra Norrskär on ollut luotsien käytössä ja toiminnan siirryttyä Västra Norrskärin puolelle 1870-luvulla jäi saari yhä luotsien laidunmaaksi. Lisäksi saarella on vanha kalastuspaikka, jossa on yhä jäljellä kalastuksen rakennuskantaa, sekä merkittävänä arkeologisena kohteena laaja verkonkuivauskenttä. Västra Norrskär on toiminut kalastajien tukikohtana keskiajalta asti ja kruunun kalastustukikohdaksi se tuli 1750-luvulta alkaen. Saarella on poikkeuksellisen monimuotoinen kalastukseen kytkeytyvä rakennuskanta. Västra Norrskärillä on 23 kalastusmajaa, joista vanhimmat ovat oletettavasti 1800-luvulta ja uusimmat noin 1960-luvulta. 1847 saarelle valmistui Merenkurkun ensimmäinen majakkarakennus. Majakan suunnitteli arkkitehti Ernst Lohrmann. Västra Norrskärin majakka oli Suomen viimeinen miehitetty majakka, se automatisoitiin vasta vuonna 1987. Saari oli Puolustusvoimien hallinnassa 1940–2000. Tältä ajalta on säilynyt rakennuskantaa, sekä muun muassa useita tuliasemia ympäri saaren. Rönnskärin luotsiasema ja tunnusmajakka ovat hyviä esimerkkejä merellisestä virkamiesyhteisöstä. Poikkeuksellisen suureen rakennuskantaan kuuluu rakennuksia lähes 200 vuoden ajalta. Rönnskärin tunnusmajakka on Suomen vanhin säilynyt puinen merimerkki. Norrskär ja Rönnskär kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret ja sekä Västra että Östra Norrskär ja Rönnskärin alue kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Merenkurkun saaristomaisemat.

Storkallan-Utgrynnan

Storkallanin ja Utgrynnanin saaret sijaitsevat kaukana ulkosaaristossa Norrskärin ja Valassaarten puolimatassa. Saarien maa-alueet ovat suurimmilta osin perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueiksi. Niitä ympäröivä vesialue on valtion omistuksessa ja tulee olemaan osa Merenkurkun luonnonsuojelualueita. Alueella on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2010 ja 2013. Alueelta löytyy paljon riutat-luontotyyppiä. Lisäksi alueelta on löytynyt rihmamaisia puna-, viher- ja ruskoleviä, jonkin verran rakkohaurua, vesisammalta, sekä

tyypillistä riuttaeliöstöä kuten sinisimpukoita ja merirokkoa. Matalammilta alueilta on löytynyt myös vitoja, ärviöitä ja hauraa.

Yksityisomistuksessa olevalla ja suurimmalta osin yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi perutetulla Storkallanin saarella sijaitsee kulttuurimaiseman kannalta tärkeitä kalastusmajoja, jotka ovat rakennettu 1900-luvulla.

Torgrundin saaristo

Torgrundin saaristo sisältää mannerrannan uloimpia osia sekä ryhmän saaria sisäsaaristosta merivyöhykkeeseen. Suurin osa vesi- ja maa-alueista on perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueiksi. Perustettavan valtion maiden luonnonsuojelualueen maa-alueita sijaitsee Granöllä ja Inre Torgrundilla. Lisäksi valtion alueisiin kuuluu etäämmällä Torgrundin saaristossa sijaitseva Enstenin luoto sekä sitä ympäröivä vesialue.

Sisäsaaristo on rantaluonnoltaan yleensä karumpaa kuin muilla Merenkurkun alueilla. Merenkurkun saaristolle luonteenomaiset rantalepikot ovat monin paikoin kapeita tai puuttuvat. Metsät ovat kuusivaltaisia. Ulkosaaristo on omaleimaista, lähes puutonta heinikko- ja varvikkonummea, jolla kataja ja tyrni muodostavat laajoja kasvustoja. Laidunnus on vaikuttanut kasvillisuuden muotoutumiseen. Ulkosaariston pesimälinnusto on runsaslajinen ja parimäärät korkeita. Pesivä sorsalinnusto on runsas ja alueella on merkitystä myös muutonaikaisena levähdys- ja ruokailupaikkana.

Vesialueella tehtyjen Velmu-kartoituksen ansiosta tiedetään, että alue on suurimmaksi osaksi riutatluontotyyppiä. Alueen levälajisto on monipuolista sisältäen mm. rakkohaurua, haarukkalevää, puna-, viher- ja ruskoleviä ja suolileviä. Riutoilta löytyy merirokkoa, levärupea ja myös vesisammalta.

Rudskärfsjärden-Finnvikarna

Rudskärfsjärden-Finnvikarna sijaitsee Raippaluodossa ja muodostuu merestä irti kuroutumassa olevasta laajahkosta vesistökokonaisuudesta sekä sen rantasoista ja -metsistä. Osa-alueen vesialueet ovat perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi. Vesialuetta ympäröivät maa-alueet kuuluvat valtiolle ja tulevat olemaan osa perustettavaa Merenkurkun luonnonsuojelualueetta. Alue on varsin laakeaa ja saraniityt ovat paikoin leveät. Ruovikkovyöhykkeen valtalaji on järviruoko. Paikoin on runsaasti kaisloja, paikoin lampareissa leveäosmankäämi on vallitseva. Linnuston runsaimmat ryhmät ovat vesilinnut ja kahlaajat. Rantametsät ovat enimmäkseen nuoria tai varttuvia lehtimetsiä tai havu-lehtipuusekametsiä. Pienialaisesti tavataan myös luonnontilaisen kaltaisia kuusivaltaisia metsiä. Lahti on vaikeakulkuisuutensa takia rauhallinen, vaikka sen itärannalla on muutama loma-asunto. **Vikarna tillhör naturtypen flador och glon och utgör mycket viktiga lekplatser för t.ex. abborre. Sura sulfatjordar omger vikarna, och torrläggning av marker och skogsdikningar utgör ett stort hot mot naturtypens tillstånd och funktion som lekområde.**

Mikkelinsaaret

Mikkelinsaaret ja niiden etelä- ja itäpuolinen saaristo käsittävät Kyrönjoen jokivesien vaikutusalueelta merivyöhykkeeseen ulottuvan, olosuhteiltaan voimakkaasti vaihtelevan saaristoalueen. Saaristo edustaa veden alta paljastuvaa maastoa eri kehitysvaiheissaan. Märaskär, Stora Källskäret ja Villskär ovat suuria metsäpeitteisiä moreenisiaaria. Moreeniharjanteet ovat korkeita, leveähköjä itä-länsi-suuntaisia ja muodoltaan mutkaisia kumpu- tai juomumoreeneja. Mikkelinsaarilla hakkuilta säästyneet vanhat metsät ovat

enimmäkseen kuusivaltaisia sekametsiä. Västerön rannikon ominaispiirteitä ovat kallioisuus sekä lukuisat kuroutuvat merenlahdet.

Mikkelinsaarien Villskär on suurilta osin perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi, kuten myös saaria ympäröivä vesialue. Suurin osa perustettavan Merenkurkun luonnonsuojelualueen alueista sijaitsee Stora Källskäretillä. Yksityismaina suojeltuihin vesialueisiin rajautuu etäämmällä valtion vesialueet, jotka tulevat myös olemaan osa Merenkurkun perustettavaa luonnonsuojelualuetta. Mikkelinsaarten koillispuolella olevilla valtion vesialueilla on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2011–2013. Aluetta kuvaava luontotyyppi on riutat. Alueelta löytyy tyypillisiä riuttalajeja, kuten murtovesisientä, merirokkoa ja rihmamaisia punaleviä (luontotyyppi punaleväpohjat, EN). Mikkelinsaarten länsipuolella olevalla laajalla vesialueella on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2011–2017. Alueelta löytyy pohjoisen Merenkurkun riuttalajeja kuten merirokkoa, levärupea, murtovesisientä, ahdinpallero-viherlevää, sekä punaleviä.

Mikkelinsaarilla on kalastuksen kulttuuriperintönä säilynyt muun muassa kymmeniä tomtning-jäännöksiä sekä useita veneenvetouria. Valtiotoiminta näkyy nykyisin luontoasemana toimivan 1940-luvulla rakennetun entisen merivartioaseman rakennuskannassa. Mikkelinsaaret kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Merenkurkun saaristomaisemat.

Kokonaisuudessaan Mikkelinsaaret ovat laaja ja edustava näyte maailmanlaajuisesti erityislaatuisten maankohoamisrannikon luontotyypeistä. Alue koostuu useasta osa-alueesta, jotka täydentävät toisiaan. Mikkelinsaaret on kansainvälisesti merkittävä linnustonsuojelukohde ja sillä on suuri merkitys uhanalaisen lajiston suojelun kannalta. Mikkelinsaarilla on huomattava merkitys myös tutkimuksen, luontoharrastuksen ja luontomatkailun kannalta.

3. Kuuleminen ja lausunnot

(täydennetään)

4. Rauhoitusmääräykset sekä hoidon ja käytön tavoitteet

4.1. Yleistä

Valtioneuvoston asetuksella perustettava alue on luonnonsuojelulain 46 §:ssä tarkoitettu valtion muu luonnonsuojelualue. Sillä tulisivat pääsääntöisesti voimaan luonnonsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaisesti lain 49–51 §:ssä säädetyt rauhoitusmääräykset.

Luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään luonnonsuojelualueilla kielletyistä toimenpiteistä. Kiellettyä olisivat:

1) rakennusten, rakennelmien ja teiden rakentaminen; 2) maa-ainesten tai kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- tai kallioperän vahingoittaminen; 3) ojittaminen; 4) sienten, puiden, pensaiden tai muiden kasvien ja niiden osien ottaminen tai vahingoittaminen; 5) luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai hätyyttäminen, niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen; 6) muutkin toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen.

Lain 50 §:ssä säädetään poikkeuksista 49 §:ssä säädettyihin kieltoihin. Sallittua olisi: 1) rakentaa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja; 2) hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyyppisiä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys; 3) rakentaa sellainen tie, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta; 4) poimia marjoja ja hyötysieniä; 5) kalastaa kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti; 6) harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti; 7) käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita; 8) kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia; 9) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä; 10) ajaa hirveä ja valkohäntäkaurista noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään; 11) lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseseen liittyvässä tilanteessa noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään.

Suojelualueella saadaan torjua tai poistaa sellaisia kasvilajeja, jotka ovat vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettuja haitallisia vieraslajeja sekä pyydystää ja tappaa minkkejä ja supikoiria metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti.

Edelleen suojelualueella saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä maanpuolustuksen, Rajavartiolaitoksen tehtävien, pelastustoiminnan, ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien ja kasvintuhoojien torjunnan tai eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin sekä kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttava puu. Toimenpiteet on kuitenkin toteuttava siten, ettei niillä aiheuteta alueen perustamistarkoitukselle suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle tässä momentissa tarkoitettun kasvintuhoojien tai ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien torjuntavelvollisuuden toteuttamiseksi.

Lain 51 §:ssä säädetään luvanvaraisista poikkeuksista 49 §:ssä säädettyihin rauhoitussäännöksiin. Suojelualueen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla on sallittua: 1) tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä; 2) vähentää muiden kasvilajien kuin haitallisten vieraslajikasvien ja muiden eläinlajien kuin minkin ja supikoiran yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia; 3) poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa; 4) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla; 5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia; 6) laskeutua ilma-aluksella; 7) entistää ja kunnostaa muitakin kuin kulttuuriympäristöön tai rakennusperintöön liittyviä tai alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia.

Edelleen Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on kuitenkin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta alueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Metsähallitus voi myös antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

Perustamisasetuksella voidaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan säätää myös lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

4.2. Kalastus

Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla yleisellä vesialueella meressä noudatetaan kalastuslain 8 §:n 1 ja 3 momenteissa säädettyä luonnonsuojelulain 52 §:n 4 momentin mukaan eli jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella 79 §:n 1 momentissa säädettyjä ikärajoja nuoremmalla tai vanhemmalla eli alle 18-vuotiaalla ja yli 69-vuotiaalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa-ajan kalastusta. Edellä tarkoitetuilla alueilla Suomeen rekisteröidyillä kaupallisilla kalastajilla on oikeus harjoittaa kaupallista kalastusta. Jos kaupallisen kalastuksen tarve sitä edellyttää, voi Metsähallitus vuokrata kaupalliselle kalastajalle Suomen talousvyöhykkeellä tai yleisellä vesialueella meressä olevan lohen tai taimenen pyyntipaikan, jolloin edellä tarkoitettu kalastusoikeus ei ole voimassa näillä pyyntipaikoilla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin rajoittaa kalastusta kokonaan tai osalla aluetta tai osan aikaa vuodesta yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Merenkurkun perustettavalla suojelualueella ei ole tarvetta rajoittaa kalastusta.

Muualla kuin yleisellä vesialueella meressä noudatettaisiin luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan alueella saisi kalastaa kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että jokaisella on oikeus veloituksetta onkia ja pilkkiä sekä kalastaa silakkaa yhdellä vavalla siimaan kiinnitetyillä pystysuunnassa liikuteltavilla koukuilla ja jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä alle 16-vuotiaalla ja yli 69-vuotiaalla on oikeus harjoittaa viehekalastusta. Oikeudet eivät koske vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueita, eivätkä niitä vesialueita, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja sekä muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia varten on saatava kalastusoikeuden haltijan lupa. Lain 51 §:n mukaan Metsähallituksen viranomaispäätöksenä antamalla luvalla on sallittua kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Säännökset soveltuvat perustettavalla Merenkurkun suojelualueella oleviin valtion yksityisiin vesialueisiin.

4.3. Metsästys ja haittaeläinten poisto

Birthe Weijola:

I fråga om jakten finns det en annan viktig utgångspunkt för förordningen, nämligen Naturvårdslagen 41 §. Genomförandet av nätverket Natura 2000. Nedan ett citat ur lagtexten:

"Grunderna för syftet med att skydda områdena finns i de områdesspecifika blanketterna i databasen för Natura 2000. Myndigheterna ska, när de inrättar naturskyddsområden eller beslutar om andra åtgärder enligt denna lag, vidta sådana åtgärder som uppfyller ekologiska krav i fråga om och som syftar till att bevara, öka eller förbättra de naturtyper och arter som utgör grund för skydd av områden inom nätverket Natura 2000".

Natura-blanketten för Kvarkens skärgård hittar man på miljöförvaltningens webbtjänst, i den listas 82 arter - största delen fåglar - som utgör grund för skyddet:

<https://www.ymparisto.fi/sv/naturen-vatten-och-hav/naturens-mangfald/skydd-restaurering-och-naturhansyn/natura-2000-omraden/kvarkens-skargard>

Eftersom området finns till särskilt för att skydda dessa arter bör tröskeln för att tillåta jakt på dem vara mycket hög. Bland arterna finns följande viltarter:

ejder (EN), orre, tjäder, östersjövikare (NT), utter, gråsäl, årtä (VU), stjärtand (VU), skedand, sädgås (VU), järpe (VU), vigg (EN).

Naturvårdslagens 52 § - som Lasse citerade - måste läsas i relation till andra delar av naturvårdslagen, och eftersom det handlar om ett Natura-område, i relation till 41 §. Den här saken har kanske inte kommit tillräckligt tydligt fram under processen, vilket är synd. Också i naturvårdslagens 52 § är utgångspunkten att jakt på andra statliga naturskyddsområden i Södra Finland inte är tillåten. Om jakt tillåts måste det finnas bra motiveringar till det. Det här har Leila påpekat tidigare.

Det är rätt oklart för mig vilka viltarter förutom de som nämns i utkastet till förordning ni jägare skulle vilja jaga. Lasse nämnde skogsmård på mötet. Jag tycker att utkastet till förordningen redan beaktar jägarnas intressen väldigt / tillräckligt bra, eftersom de viktigaste viltarterna (älg, rådjur m.fl.) och dessutom båda sälarterna får jagas på naturskyddsområdet.

Jag skulle önska en karta där alla nuvarande jaktområdena (utrydd av Forststyrelsen) samt alla viktiga rastplatser för flyttfåglar skulle finnas inritade. Dessutom borde det göras tydligt i PM:t att de nuvarande jaktområdena inte kan utvidgas. Jag önskar också att jakt på gräsand, kricka, knipa och grågås inte skulle vara tillåten, eftersom den orsakar störningar för andra arter (utrotningshotade arter, de arter som utgör grund för skyddet). Också frågan om landstigningsförbud på viktiga fågelskär borde behandlas redan i förordningen, eftersom informationen om dessa fågelskär finns tillgänglig.

Jan Erik Ravals:

Med anledning av diskussionen kring jakten så skickar jag det det fredningsavtal som Korsnäs bys samfällighet gjorde med NTM centralen den 30.11.2015. I punkt 8 i fredningsavtalet är det inskrivet att vi kan jaga och fiska enligt jakt- och fiskelagstiftningen. Jag anser att vi borde tillämpa samma regler för statens marker och vattenområden!

Lars Skog: Då vi startade denna arbetsgrupp sades tydligt och vi var överens om att nu gör vi ett förslag till förordningen som baserar sig på lokalbefolkningens förslag och nu har det föreslagits att vi tillämpar jaktlagen och jaktförordningen som går att tillämpas enligt naturvårdslagen 52§ nedan .

Vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 5 punkten i denna lag tillämpas på dödande, fångande och ofredande av djur på andra statliga naturskyddsområden som finns i andra än i 8 § i jaktlagen avsedda områden. Genom förordningen om inrättande får det dock föreskrivas att jakt är tillåten inom andra statliga

naturskyddsområden, om jakten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller inverkar skadligt på annan användning av området. Bestämmelserna kan vara begränsade till en viss tid eller ett visst område eller gälla en viss viltart.

Kan tex Mikael Nordström taga fram dom rödlistade/hotade fågel samt djurarter som listas nedan i 5§ i jaktlagen om vilt och icke fredade djur, dessa är dom 55 arter som jag hänvisade till i min anföring på mötet 10.2.2205.

Ralf Nybond:

Då dessa diskussioner inleddes så var det främst p.g.a. missnöje med tidigare skydd/fredningsåtgärder. Detta då det över tid konstaterats att de haft rent katastrofala konsekvenser och att det inte finns någon möjlighet att revidera och sköta och förvalta dessa områden som de dynamiska områden de är.

Därför så konstaterades det att fredningsbeslut baserat på en snapshot i tiden som baserar sig på hur situationen ser ut just då vid den tidpunkten inte alls tjänar sitt syfte över tid utan tvärtom.

Så vad som efterlystes var en adaptiv approach som då kunde ta i beaktande den dynamiska utvecklingen som hela tiden sker i vår natur.

Därför är det med stor förvåning att man än en gång föreslår att göra precis som man gjort tidigare, man skriver in i förordningen vilka arter som ska skyddas och till vilken grad.

Det finns ingen som vill utrota någon art och det är därför som det kallas jakt och viltvård. Jakt bedrivs beroende på vilken population som finns och regleras således enligt det. Det närmaste vi i t.ex Valsörarna har sett utrotning av vissa fågelarter så beror främst på en okontrollerad predatorökning i kombination med avsaknad av jakt.

Behovet att räkna upp rödlistade arter i förordningen ser jag dessutom som överflödigt, det räcker väl att man hänvisar till jaktlagen som ju i sin tur reglerar vilka arter som får jagas och vilka som inte får jagas. Det är ju exakt vad den är till för.

Om man än en gång trampar över lokalbefolkningen och inrättar förbud enligt tidigare modell så kan vi avsluta diskussionerna direkt. Jag hoppas verkligen att samtliga inblandade inser detta.

Håller för övrigt med vad Lasse skriver i sin mail.

Olav Jern: Angående diskussionen om jakträtten och hur den skall regleras i förordningen, vill jag framhålla att det nog inte är jakten i Kvarkens skärgård som under det senaste halvsekle skulle ha skapat problem i naturen. För det första är det så att markägaren, i detta fall staten, har suverän rätt att reglera jakten på de land- och vattenområden som är i dess ägo. Jakträtten är ingen allemansrätt (jokaisenoikeus numera på finska). För det andra är jakten till alla delar strängt reglerad, vilket framgår av den diskussion som förts under det pågående arbetet med förslaget till förordning. Av denna anledning stöder jag de synpunkter Lasse Skog, Ralf Nybond, Jonas West, Johan Håkans m.fl. framfört för hur jakten tas upp i förordningen.

John Eriksson: jag vill understryka logiken i Olavs resonemang här och att det därför nog bör bli upp till samförvaltningen att hålla i detta genom ett tillsammans med Forststyrelsen utfört kontinuerligt arbete med skötsel- och användningsplaner.

Jonas West:

Jag understöder både Lasses och Mats kommentarer/svar vad gäller Jakten. Som tidigare sagts så var det just jakten som var en av grundpelarna från första början. Vad gäller materialet så tycker jag nog att allt borde finnas att tillgå på svenska, eftersom väldigt mycket av texterna som gäller förordningen är svåra att förstå även för en finskspråkig.

Mats Nygård

Jag vill framföra att jag stöder helt modellen enligt Lasses mail, att man tillåter jakt enligt jaktlagen och sedan i förordningen listar arter som INTE får jagas på området. Sedan skall man i framtiden kunna t.ex. genom samförvaltningens förslag justera förordningen efter behov, alltså lägga till en art om populationen minskar eller ta bort en art om populationen ökar.

Det här är själva kärnan i vad vi vill med jakten, jakt måste kunna regleras efter hand i förhållande till bytestillgång.

Sedan önskar jag att vi får följande texter också på svenska, förordningsutkast och PM

Vi kan skriva in i förordningen de rödlistade/hotade arterna som inte får jagas på området, därefter tillämpas jaktlagen samt jaktförordningen således behövs endast nämnas dom rödlistade/hotade arterna i förordnings texten.

Luonnonsuojelulain 52 §:n 1 momentin ja 50 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan luonnonsuojelualueilla saa ajaa hirveä ja valkohäntäkaurista noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään ja 50 §:n 3 momentin mukaan pyydystää ja tappaa minkkejä ja supikoiria metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti ilman, että siitä erikseen säädetään perustamisasetuksessa. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä todettiin, että metsästyksen yhteydessä tapahtuvaa valkohäntäkauriin ajoa voidaan pitää myös luonnonsuojelualueella tarpeellisenä voimakkaasti kasvavan valkohäntäkauriskannan kasvun pysäyttämiseksi ja säätelemiseksi (HE 76/2022). Hallituksen esityksessä todettiin myös, että erityisesti maassa pesivän lintulajiston suojelun kannalta erittäin haitallisten minkin ja supikoiran poistaminen luonnonsuojelualueilta on tärkeää. Voimassa olevan lain mukaan näiden lajien poistaminen edellyttää yleensä poikkeuslupaa, mikä on jossain määrin hankaloittanut poistamista ja lisännyt hallinnollista taakkaa.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen on kiellettyä muualla kuin metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetulla alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella. Perustamisasetuksella metsästys voidaan kuitenkin sallia joko kokonaan, tietyn aikaa, tietyllä alueella tai johonkin riistaeläinlajiin kohdistuen, jos se ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta haittaa alueen muulle käytölle.

Ympäristövaliokunnan mietinnössä YmVM 11/2010 vp on todettu, että eteläisessä Suomessa muut luonnonsuojelualueet ovat yleensä pienialaisia ja etenkin asutuskeskusten läheisyydessä niillä useimmiten on huomattavaa merkitystä ulkoilun ja virkistyskäytön kannalta, joten metsästystä on tarve säännellä tarkemmin kuin Pohjois-Suomessa. Valiokunta on todennut, että itäisessä Suomessa on suurempia olemassa olevia tai suunniteltuja suojelualueita, joilla suojelutavoitteiden kärsimättä voi olla mahdollista säännellysti metsästää. Valiokunta piti tärkeänä aluekohtaisia metsästystä koskevia ratkaisuja, jotka tehdään tapauskohtaisesti ottaen huomioon perustamistarkoituksessa mainitut luontoarvot, jokamiehen oikeudet, virkistyskäytön määrä ja suojelualueen koko. Mietinnön mukaan metsästyksen sallittavuutta harkittaessa voidaan suojelualueen

perustamistarkoituksen lisäksi ottaa huomioon luonnonsuojelualueen laajuus ja syrjäinen sijainti sekä pieni virkistyskäyttöpaine metsästyksen sallivuutta lisäävinä tekijöinä.

Valtioneuvoston hyväksymän rantojensuojeluohjelman mukaan kalastus ja metsästys olisi rantojensuojelualueella mahdollista, mikäli se ei ole ristiriidassa alueella olevan lajiston erityisen suojelutarpeen kanssa. Merenkurkun Natura 2000 -alueen suojeluperusteita on tarkasteltu edellä.

Merenkurkun perustettava suojelualue lomittuu aiemmin perustettuihin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, joilla metsästystä ei ole rajoitettu. Alueella myös metsästää vain rajallinen määrä metsästäjiä, erityisesti saaristossa. Ehdotetulla suojelualueella on 16.9.2017–31.12.2023 välisenä aikana metsästetty yhteensä 33 hirveä ja 1.9.2017–15.2.2024 yhteensä 61 valkohäntäpeuraa. Alueella on myös lintujen metsästyksessä tehty metsästyssseuran omia ratkaisuja, joilla on huomioitu metsästyksen vaikutukset lintukantoihin. Norrskärin eristyneellä saariryhmällä, jossa levähtää huomattava määrä rauhoitettuja lintuja, metsästyssseura on oma-aloitteisesti kieltänyt lintujen metsästyksen 1.8–20.9 välisen ajan Västra Norrskärillä ja 21.9–31.12. välisen ajan Östra Norrskärillä, jolloin metsästystä ei tapahdu molemmilla saarilla yhtä aikaa, vaan linnuilla on myös rauhoitettua aluetta levähtämiseen.

Alueella ei ole niin sanottua lupametsästystä eli Metsähallitus ei myy metsästyslupia yksittäisille henkilöille vaan Metsähallitus on tehnyt metsästysoikeuden vuokrasopimukset paikallisten metsästyssseurojen kanssa (ks. alla oleva taulukko).

Seura	Pinta- ala ha	Pinta- ala suojelu- alueella ha	Alue	Kunta	Lajit	Alkamispvm
Korsnäs jaktförening	447	403	Halsö ja Korsnäs manner	Korsnäs	Hirvi ja pienriista	1.8.2008
Molpe jaktförening	76	76	Halsön, Molpegrunden, Tredjedelsstenarna	Korsnäs	Hirvi ja pienriista	1.4.2009
Bergö jaktvårdsklubb	110	110	Fäliskäret ja Bergö gaddarna	Maalahti	Pienriista	1.6.2002
Storsandens vänner	201	201	Storsanden	Maalahti	Pienpedot	1.9.2006
Yttermalax jaktförening	3579	3579	Storskär + vesialue	Maalahti	Vesilinnustus	1.4.2002
Norrskärs intresseförening	1544	1544	Norrskär	Mustasaari	Pienriista ja pienpedot	1.8.2007
Sundom jaktförening	66	66	Torgrund/Granön	Vaasa	Hirvi ja pienriista	1.1.2006
Gerby jaktförening	14	14	Mastören	Vaasa	Kaikki	1.9.2003
Trötta jägarna	113	113	Djupskäret	Vaasa	Hirvi ja pienriista	1.8.2014
Södra Vallgrunds jaktförening	83	66	Ängesholmen, Stora Raggrund	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.8.2016
Norra Vallgrunds jaktförening	231	187	Norra Vallgrund	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.8.2016
Björköby jaktvårdsklubb	507	507	Björkö	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.8.2016
Mickelsörarnas jaktklubb	440	440	Mickelsörarna	Vöyri, Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.11.2019
Karperö jaktförening	45	35	Algrund	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.10.2002
Munsala jaktförening	435	131	Jöusan	Uusikaarlepyy	Hirvi ja pienriista	1.8.2008
Kvevlax jaktklubb	304	35	Keskar Kaiskenkari, Keskar Utbådan	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.8.2008

Replot jaktförening	211	211	Replot	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.8.2016
Jungsund jaktförening	7	7	Lilla Svärtesören, Kummelgrunden, Yttre Uddskäret,	Mustasaari	Hirvi ja pienriista	1.5.2023

Alueella ehdotetaan sallittavan metsästää hirveä, valkohäntäpeuraa ja metsäpeuraa sekä jänistä ja rusakkoa, joiden metsästäminen on sallittua perustettavaan luonnonsuojelualueeseen rajautuvilla yksityisillä luonnonsuojelualueilla ja muilla yksityisillä kiinteistöillä. Villisian metsästys myös ehdotetaan sallittavan afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi. Vesilinnuista ehdotetaan sallittavan alueella yleisten sinisorsan, tavin ja telkän sekä merihanhen metsästäminen. Edellä esitettyä metsästysoikeuden vuokraamista paikallisille metsästyseuroille jatkettaisiin ennallaan myös alueen perustamisen jälkeen, eikä alueelle myytäisi erillisiä metsästyslupia.

Ehdotettavat metsästettävät lajit noudattavat vuosien 2014–2022 välillä valtioneuvoston asetuksissa noudatettuja linjauksia harvemmin asutuissa maakunnissa. Hirven metsästys on pääsääntöisesti sallittu laajemmilla valtion suojelualueilla Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa. Metsäkauriin metsästys on sallittu viidellä Uudenmaan luonnonsuojelualueella. Metsäjäniksen ja rusakon metsästys on sallittua noin puolella Kesko-Pohjanmaan maakunnan perustetuilla suojelualueilla, pääosalla Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois- ja Etelä-Karjalan maakuntien sekä Saimaan suojelualueita. Villisian metsästys on sallittu Etelä-Karjalan ja Uudenmaan luonnonsuojelualueilla edellä mainitun afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämistarkoituksessa. Vesilinnuista valtioneuvoston asetuksissa on sallittu vain yleisimpien vesilintujen eli sinisorsan, telkän ja tavin metsästys yksittäisillä luonnonsuojelualueilla (yksi Keski-Pohjanmaalla, viisi Pohjois-Pohjanmaalla ja kaksi Etelä-Karjalassa). Valkohäntäpeuran metsästystä ei ole aiemmin sallittu valtioneuvoston asetuksella, mutta ehdotettu ratkaisu olisi linjassa luonnonsuojelulain uudistuksessa linjatun kanssa sillä poikkeuksella, että ajamisen lisäksi sallittaisiin myös lajin yksilöiden ampuminen suojelualueella.

Merenkurkun suojelualueen yleisillä vesialueilla ehdotetaan sallittavan harmaahylkeen ja itämerennorpan metsästys. Sallimisen perusteena on se, että metsästys ei uhkaa itämerennorpan tai harmaahylkeen kantoja alueella, sillä molempien lajien kannat ovat erittäin vahvat. Hyljekantojen hallintaa koskien maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt Itämeren hyljekantojen kannanhoitosuunnitelman ([Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:22](#)). Sen tavoitteena on jo suotuisassa suojelutasossa olevan hallin suotuisan suojelun tason säilyttäminen ja itämerennorpan osalta suojelutason säilyttäminen nykytasolla 2030 asti ja lopulta suotuisan suojelutason saavuttaminen. Suunnitelman mukaan hallin suojelu ei edellytä uusien suojelualueiden perustamista tai metsästyksen kieltämistä tai rajoittajista laajemmilla alueilla. Itämerennorpan hoitotoimenpiteissä keskitytään erityisesti Suomenlahden ja Saaristomeren tutkimus- ja suojelutoimiin sekä Perämeri-Merenkurkun kannanarvioinnin tarkentamiseen. Itämerennorpan kanta on pitkään kasvanut Perämerellä, joten siellä ei ole tarpeen perustaa sen suojelemiseksi suojelualueita. Merenkurkun perustettavan suojelualueen alueella on vuosina 2017–2024 metsästetty yhteensä 57 harmaahyljettä ja 18 itämerennorppaa eli keskimäärin vuositasolla 9–10 harmaahyljettä ja 2 itämerennorppaa. Merenkurkun Natura -alueeseen sisältyvillä yksityisillä luonnonsuojelualueilla on samalla ajanjaksolla metsästetty yhteensä 8 harmaahyljettä ja 34 itämerennorppaa. Riistakeskuksen alueella metsästetyistä harmaahylkeistä on Merenkurkun Natura-alueella metsästetty ajanjaksolla 25 prosenttia ja harmaahylkeistä 20 prosenttia, ja kannanhoitoalueesta alueella metsästettyjen harmaahylkeiden osuus on 17,5 prosenttia, mutta itämerennorpan osalta vain 6,6 prosenttia. Hylkeiden metsästys tapahtuu jäiseen aikaan pienillä luodoilla

kuten Vöyrin Hällgrundin alueella, ei lintujen pesintään käytettävillä suuremmilla luodoilla. Hylkeen metsästys alueella tapahtuu pääosin jäiseen aikaan, jolloin linnut eivät käytä aluetta levähdysalueena.

Molemmat hyljelajit ovat Merenkurkun Natura-alueen suojeluperusteita, joten hylkeiden metsästyksessä on varmistettava, että se ei johda lajin suojelutilanteen heikentymiseen.

Metsästyksen ulkopuolelle ehdotetaan kävijäturvallisuuden vuoksi rajattavan Mustasaassa sijaitseva Sommarön alue, joka on erittäin aktiivisessa virkistyskäytössä ja tällaisen toiminnan yksi painopistealue. Lisäksi virkistykseen käytettävien ja tarkoitukseen kehitettävien Vöyrin kunnassa sijaitsevan Söderskatanin ja Mustasaaren kunnassa sijaitsevan Värkin alueilla esitetään sallittavan ainoastaan hirvieläinten ja villisian ajaminen metsästyksen yhteydessä.

Metsästykseseen ei ehdoteta tehtävän muita ajallisia tai alueellisia rajoituksia, vaikka perustettavalla alueella on lintujen levähdysten kannalta hyvin merkittäviä alueita. Näitä ovat erityisesti Håggrundin-Skvättanin matalikot, Hällgrundin matalikko, Norrskärin Synnerstgergetin eteläpuolen matalikko, Utgrynnanin matalikko, Skötgrundin matalikko, Strömmingsgrynnanin eteläpuolen matalikko ja Ritgrundin matalikko. Nämä matalikot sijaitsevat kaukana ulkomerellä, joilla linnustusta ei käytännössä harjoiteta. Ainoa aktiivisessa käytössä olevan saaren läheisyydessä oleva tärkeä levähdyspaikka on Norrskärin itäreunan lähellä sijaitsevat matalikot. Levähdysalueiden huomioiminen metsästyksessä ehdotetaan tarkasteltavan alueella laadittavan, koko Merenkurkun Natura-aluetta koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

Merenkurkun alue on erittäin merkittävä linnuston suojelulle, mutta niiden pesintää vaarantavat saaristoon päässeet maapedot. Luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentin mukainen minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti on erityisen tärkeää perustettavalla Merenkurkun suojelualueella. Suojelualueella ehdotetaan sallittavan myös ketun metsästys lintukantojen suojelemiseksi, kuitenkin rajoittaen metsästysaika pesintäajan ulkopuoliseen aikaan.

Saalistavista linnuista ei-pesivät varikset ovat pesintälinnustolle erityisen haitallisia ja yksittäiset linnunpoikasiin keskittyvät harmaalokit aiheuttavat ison tuhon pesintämenestykselle, joten näiden yksilöiden poistaminen pesintäaikana on tärkeää. Tätä koskeva säännös ehdotetaan sisällytettävän asetukseen.

Merenkurkun alueen laajuudesta johtuen katsotaan tarpeelliseksi mahdollistaa merimetson kannan hallintaan liittyvät toimenpiteet suojelualueella, mikäli niihin myönnettäisiin luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen poikkeuslupa ja laji olisi alueella liian runsaslukuinen tai muutoin vahingollinen luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusti.

Edellä todetusti luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdan metsähallituksen luvalla suojelualueella on sallittua poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa. Esimerkkinä tällaisesta on tilanne, jossa Suomen riistakeskus olisi myöntänyt poikkeuslupan suden tappamiseen metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Metsähallitus tekisi viranomaispäätöksen, jonka nojalla Suomen riistakeskuksen päätös olisi sallittua panna täytäntöön myös valtion luonnonsuojelualueella. Päätös voidaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 808/2019 122 §:n 3 momentin nojalla tarvittaessa panna täytäntöön jo ennen valitusajan päättymistä ja muutoksenhausta huolimatta.

4.4. Rakentaminen

Merenkurkku on ainutkertainen kohde, jossa luonnonsuojelu nivoutuu tiiviisti rakennusperinnön ylläpitoon ja rakennusperintö on keskeinen tekijä Merenkurkun saariston kansallismaisemaa. Valtion omistamalla alueella on yhteensä 55 yksityisomistuksessa olevaa rakennusta. Edellä todetusti rakennuskanta muodostaa ajallisen jatkumon alueella keskeisen kalastuselinkeinon tarkoituksiin rakennetuista kalastusmajoista virkistyskäyttöön käytettäviin rakennuksiin, jotka palvelevat niin kalastusta, metsästystä kuin vapaa-ajan asumista. Keskeisimpiä rakennettuja ja aktiivisessa käytössä olevia kohteita alueella ovat Norrskär ja Fäliskär sekä Storsand ja Storskär. Niistä kaksi ensin mainittua sisältyisivät kokonaisuudessaan perustettavaan suojelualueeseen.

Luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan luonnon- ja kulttuuriympäristöjen, perinneluontotyyppien ja rakennusperinnön hoitaminen ja kunnostaminen on luonnonsuojelualueella sallittua ilman erillistä lupaa. Alueen rakennusperintö säilyykin parhaiten siten, että rakennuksia käytetään ja ylläpidetään. Metsähallitus on tehnyt tiedossa olevien yksityisomistuksessa olevien rakennusten omistajien kanssa toistaiseksi voimassa olevat vuokrasopimukset ja niissä todetaan rakennusten ylläpitämisen merkitys. Rakennusten omistajien vuokrasopimukset jäisivät voimaan pysyvästi luonnonsuojelualueen perustamisesta huolimatta, koska näin voidaan osaltaan turvata kulttuurimaisemaan keskeisenä sisältyvän rakennuskannan säilyminen alueella. Mikäli rakennuksen omistaja haluaisi luopua rakennuksesta, vuokraoikeuden siirtäminen on sallittua Metsähallituksen suostumuksella.

Merenkurkun perustettavalla luonnonsuojelualueella on myös muita kuin rakennusperinnön kriteerit täyttäviä rakennuksia ja rakennelmia, kuten satamia ja metsästystorneja sekä yksittäisiä yksityisomistuksella olevia kesäasuntoja, jotka eivät ole rakennusperinnön kannalta arvokkaita. Koska valtioneuvoston hyväksymän rantojensuojeluohjelman mukaan olemassa olevien loma-asuntojen peruskorjauksia ja vähäisiä laajennuksia olisi mahdollista tehdä, ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla säädettävän, että myös muiden kuin kulttuuriperintöön kuuluvien rakennusten, satama- ja muita rakennelmien kunnostaminen olisi mahdollista ilman, että Metsähallitus myöntää siihen yksittäisiä poikkeuslupia. Uusien rakennusten rakentaminen olisi mahdollista vain laissa säädettyihin tarkoituksiin. Entistämisessä ja kunnostamisessa olisi huomioitava alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Metsästystornien korvaaminen uusilla on mahdollista luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Säännöksen nojalla on sallittua rakentaa, entistää ja kunnostaa muun muassa kävijäturvallisuutta varten tarpeellisia rakennelmia. Metsästystornista havainnointi metsästyksen yhteydessä parantaa edellytyksiä tunnistaa riista oikein ja havaita mahdolliset vaaratilanteet verrattuna tasamaalta metsästämiseen.

Myös Metsähallituksen omistuksessa olevien rakennusten aktiivinen käyttäminen on jatkossa tärkeää rakennusperinnön säilymiselle. Koska Metsähallituksella ei ole pääosalle perustettavalla suojelualueella sijaitsevista, valtion omistuksessa olevista rakennuksista käyttötarvetta, niitä voidaan ja niiden ylläpidon turvaamiseksi myös on tarpeen vuokrata ulkopuoliseen käyttöön. Rakennusten peruskunnostamiseen on kuitenkin välttämätöntä osoittaa määrärahoja, jotta niiden säilyminen ja käyttöturvallisuus voidaan varmistaa. Vaikutuksia koskevassa osassa on eritelty rakennuksiin kohdistuvia investointitarpeita.

Luonnonsuojelualueella keskeisiä virkistyskäytön kehittämiskohteita ovat Uusikaarlepyyn kaupungissa Jöysan, Vöyrin kunnassa Söderskatan, Mustasaaren kunnassa Sommarö ja Värkki, Vaasan kaupungissa Inre Torgrund, Maalahden kunnassa Fäliskär sekä Korsnäsin kunnassa Molpehällorna ja Söderhällörna. Näillä

alueilla on todennäköisesti tarvetta jatkossa rakentaa, entistää ja kunnostaa luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia, rakennelmia ja polkuja yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten. Jäljempänä todettavasti myös väylien kunnostaminen ja ruoppaus näille kohteille on erityisen tärkeää.

4.5. Tie- ja vesiväylät

Edellä todetusti luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan luonnonsuojelualueella on sallittua kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia. Merenkulun suojelualue on luonnonmaantieteellisesti pääosin matalana maannousema-alueena poikkeuksellinen. Olemassa olevien vesiväylien ja satamien syväyksen ylläpito edellyttää ruoppausten syventämistä ajan mittaan maankohoamista vastaavasti. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että muutoin saariin pääseminen estyisi syväyksen jäädessä puutteellisen alhaiseksi. Tästä johtuen asetukseen ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että nykyisin käytössä olevien väylien syvyyden ylläpitäminen ruoppaamalla olisi sallittua. Alueen kaikkia käytössä olevia väyliä ei ole merkitty merikarttoihin. Väylien syvyyden ylläpitäminen olisi sallittua myös epävirallisilla väylillä, jotka yksilöidään muistion liitteessä xxx.

Valtion maalla sijaitsevien satamien käyttö olisi kaikille sallittua ja luonnollisesti saarilla yksityisomistuksessa olevien kiinteistöjen ja rakennusten omistajilla olisi oikeus läpikulkuun suojelualueen läpi ilman erillistä asiaa koskevaa kirjausta.

Mustasaaren kunnassa ja Korsnäsin kunnassa on maannouseman vuoksi pitkällä aikavälillä tarvetta siirtää mantereella olevaa satamaa. Pitkän aikavälin tavoitteena on siirtää Vaasan satama Mustasaaren Södra Vallgrundin kylässä sijaitsevan Bredskäretin alueelle. Alue ei sisälly perustettavaan luonnonsuojelualueeseen, mutta satamaan johtava väylä kulkisi suojelualueen läpi. Mikäli satama siirretään, se edellyttäisi olemassa olevan väylän ruoppaamista 10–12 metrin syvyyteen. Asetukseen esitetään luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että satamaan johtava väylä on mahdollista ruopata syväväyläsyvyyteen luonnonsuojelualueella. Vesilain säännöksiä on kuitenkin luonnollisesti noudatettava.

Korsnäsin kunnassa Långbodanin alueelle suunniteltu uusi satama ei sijoittuisi perustettavalle luonnonsuojelualueelle, mutta satamaan olisi tarpeellista rakentaa tie perustettavaan suojelualueeseen kuuluvan kiinteistön läpi. Luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan voidaan luonnonsuojelualueelle rakentaa sellainen tie, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta. Säännös ei kuitenkaan soveltuisi satamaa palvelevan tien rakentamiseen, joten sataman siirtäminen mahdollistamiseksi ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla asetukseen kirjattavan, että satamaan johtava tie voidaan rakentaa perustettavan luonnonsuojelualueen läpi. Tielinjaus on suunniteltava siten, että sen vaikutukset alueen luonnonarvoihin minimoidaan.

Mustasaaren kunnassa on valmisteilla hanke tien rakentamiseksi Mustasaaren kunnan alueella sijaitsevan Björkönsaaren ja Raippaluodon Vistanin kylän välillä. Asetukseen ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että luonnonsuojelualueella voidaan rakentaa kyseinen tieyhteys. Asetuksen kirjauksella ei oteta kantaa siihen, onko hanke sallittavissa Natura 2000 -verkostoa koskevan heikentämiskiellon tai muun tien rakentamiseen sovellettavan lainsäädännön kannalta.

Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluvan vesialueen sisällä on saaria, joilla on yksityisiä kiinteistöjä, joilla on joko rakennuksia tai kaavassa osoitettua rakennusoikeutta. Näille kiinteistöille veneellä pääsemisen

varmistamiseksi ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla, että asetuksessa sallittaisiin laiturin rakentaminen Metsähallituksen hyväksymään paikkaan, mikäli se on välttämätöntä luonnonsuojelualueella sijaitsevan kiinteistön kulkuyhteyksien kannalta. Metsähallituksen on varmistauduttava siitä, että laiturin sijoittaminen ei vaarantaisi alueen suojelutavoitteita. Säännös soveltuisi myös tilanteeseen, jossa maannouseman vuoksi olemassa oleva laituri ei enää olisi käyttökelpoinen.

Väylävirastossa on valmistelussa Merenkurkun kiinteän yhteyden esiselvitys. Mikäli kyseinen hanke etenisi toteutukseen, myös sen osalta tulisi arvioitavaksi, edellyttäisikö se valtioneuvoston myöntämää poikkeusta Merenkurkun alueen Natura 2000 -aluetta koskevasta heikentämiskiellosta. Yhteyden toteuttaminen olisi todennäköisesti sellainen erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava hanke, että poikkeus tarvittaessa myönnettäisiin ja samalla muutettaisiin Merenkurkun luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksiä siten, että hanke voitaisiin toteuttaa. Tässä varhaisessa vaiheessa ei kuitenkaan ole edellytyksiä kirjata asetukseen tätä koskevaa poikkeusta.

4.6. Maanpuolustuksen tarpeet

Perustamisasetuksella voidaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan säätää myös lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Suomi on riippuvainen meriyhteyksistä turvallisuuden, huoltovarmuuden sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta. Merialueiden turvallisuutta sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista käsitellään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, valtioneuvoston puolustusselonteossa sekä valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta.

Merialueet ovat maanpuolustuksen kannalta erittäin merkityksellisiä alueita. Maanpuolustus edellyttää puolustusvoimien aktiivista toimintaa merialueilla, sekä merialueiden kattavaa meri- ja ilmavalvontaa. Toiminnalla varmistetaan sotilaallisen maanpuolustuksen ja aluevalvonnan tarpeet kaikissa olosuhteissa (normaaliolot, normaaliolojen häiriötilanteet ja poikkeusolot). Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen rajoittaa joillakin alueilla merialueiden muuta käyttöä toimintojen luonteesta, sijainnista ja ajankohdasta riippuen.

Puolustusvoimat toteuttaa lain puolustusvoimista (551/2007) ja aluevalvontalain (755/2000) perusteella ilma- ja merivalvontaa kaikkialla Suomen valtakunnan alueella ja Suomen lähialueella. Valvonta toteutetaan Suomen alueelta ja kansainväliseltä alueelta. Järjestelmällinen merenmittaus ja merenpohjan koostumuksen tutkimus ovat aluevalvontalain 12 §:n mukaan luvanvaraisia toimintoja. Lupaviranomaisena toimii Pääesikunta. Myös aineistojen yhdistäminen muuhun olemassa olevaan merenmittausaineistoon tai julkaisemiseen tulee olla Pääesikunnan erillinen lupa.

Maanpuolustuksen kannalta keskeistä ovat väylästä käytettävyys, normaaliolojen johtamisjärjestelmien tarpeet ja Puolustusvoimien vedenalaiset rakenteet. Suunnitellulla Merenkurkun luonnonsuojelualueella Puolustusvoimien kannalta on tärkeää, että alueilla voidaan jatkossakin suorittaa kaikkia maanpuolustuksen kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. Lisäksi alueella tulee olla mahdollista kehittää maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä, jos se on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä. Esimerkiksi alueelle tulee olla

mahdollista sijoittaa ja rakentaa uusia välttämättömiä valvontajärjestelmiä. Asetukseen ehdotetaan sisällytettävän maanpuolustuksen tarpeet huomioiva säännös.

4.7. Neuvottelukunta

Metsähallituksen tueksi ehdotetaan tarvittaessa nimitettävän neuvottelukunta, jonka kutsuisi koolle Metsähallitus. Neuvottelukunnan jäsenten tarkkaa määrää ei esitetä yksilöitävän, kuten ei myöskään yksittäisiä tahoja. Asetuksessa kuitenkin yksilöitäisiin, mistä eturyhmistä neuvottelukunnassa tulisi olla edustus.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi toimia yhdyssiteenä Metsähallituksen ja paikallisten toimijoiden välillä, osallistua alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen, osaltaan edistää aluetta koskevia tutkimus- tai kehittämishankkeita, seurata alueeseen liittyvää tutkimusta ja seurantaa sekä tehdä esityksiä tämän asetuksen muuttamisesta.

Metsähallituksen olisi kutsuttava neuvottelukunta koolle, kun asetus tulisi voimaan, koska sen tarpeellisuus on alueen perustamisvaiheessa ja hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen aikana on ilmeinen. Alkuun neuvottelukunta olisi todennäköisesti hyvinkin laaja. Kunkin nelivuotisen toimikauden päättymisen yhteydessä neuvottelukunnan olisi hyvä arvioida sitä, missä laajuudessa sen toimintaa on tarpeen jatkaa seuraavalla toimikaudella.

Perustettavaksi esitettävä neuvottelukunta on tärkeä suojelualueen perustamisen paikalliselle hyväksyttävyydelle. Merenkurkun luonnonsuojelualueen säädösvalmistelua edeltäneessä työssä ja alueen toimijoiden ja intressiryhmien kanssa käydyissä neuvotteluissa on tunnistettu suojelualueen perustamisen hyväksyttävyyden kannalta tärkeäksi laaja yhteistyö ja paikallisten intressiryhmien osallisuus perustettavan luonnonsuojelualueen hoidossa ja sen suunnittelussa, resurssien kohdentamisessa sekä suojelun vaikutusten seurannassa ja tarvittaessa toimintatapojen tai asetuksen sisällön päivityksessä. Yhteistoimintaa pidetään alueella erityisen tarpeellisena luonnonsuojeluun liittyvän konfliktihistorian sekä Merenkurkun ominaispiirteiden takia. Voimakas maankohoaminen tuo jatkuvasti uusia ihmistoiminnan ja luonnonsuojelun välisiä yhteensovittamiskysymyksiä ratkaistavaksi. Suojelualueen hallinnoinnin adaptiivisuus on noussut myös merkittäväksi kysymykseksi esimerkiksi lintukantojen kehityksen, niihin vaikuttavien petojen poiston ja metsästyksen säätelytarpeiden näkökulmasta.

Asetettava neuvottelukunta olisi toimivaltainen ainoastaan valtion omistaman suojelualueen osalta. Tavoitteena on kuitenkin luoda yhteistoimintamalli, jonka piirissä olisi myös Merenkurkun yksityisesti suojellut Natura-alueet. Tällaista toimintamallia kehitettäisiin paikallisella tasolla vapaaehtoisella sopimusmenettelyllä.

Asetusvalmistelun rinnalla toimineen laajan työryhmän työssä nousi esiin kysymys valtion maille perustettavan luonnonsuojelualueen puitteissa tehtävän yhteistoiminnan lisäksi myös yhteistoiminnan ulottaminen laajojen yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön suunnitteluun sekä toimenpiteiden toteutukseen. [Tulee täydennystä] Koko alueelle laadittavalla yhteisellä hoito- ja käyttösuunnitelmalla voitaisiin tehostaa suunnitteluresurssien käyttöä sekä mahdollistaa osallisten osallistuminen prosessiin mielekkäällä tavalla. Hoidon ja käytön suunnittelu laajemmalle yhtenäiselle alueelle johtaisi todennäköisesti myös luonnonsuojelun näkökulmasta vaikuttavampiin tuloksiin. Yhteistoiminnan ulottamisessa sekä valtion suojelualueille että yksityisille suojelualueille nähdään parantavan mahdollisuuksia erityisesti yksityisten suojelualueiden hoidon resurssoinnissa. Muina etuina on tunnistettu myös tutkimus- ja seurantatiedon tuottamisessa ja jakamisessa sekä menettelytapojen yhdenmukaistamisessa.

4.8. Liikkumisrajoitukset

Luonnonsuojelulain 56 §:n 2 momentin mukaan valtion muulla luonnonsuojelualueella saadaan joko alueen perustamissäädöksen tai lain 58 §:ssä tarkoitettuun järjestyssääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämistä. Liikkumisen ja maihinnousun kieltämisen tai rajoituksen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle. Metsähallitus saa antaa luvan poiketa näistä kielloista tai rajoituksista.

Valtioneuvoston hyväksymässä rantojensuojeluohjelmassa todetaan, että ”ohjelmaan kuuluvilla alueilla jokamiehenoikeuksiin perustuva luonnon virkistyskäyttö, retkeily, marjastus, sienestys, kalastaminen ja tilapäinen leiriytyminen olisi sallittu, mikäli luonnolle ei tästä aiheudu haittaa. Liikkumis- ja maihinnousurajoitukset olisivat tarpeen vain, jos alueella olevan uhanalaisen tai harvinaisen lajiston suojeleminen näin vaatii. Sama koskee lajimäärältään ja yksilömäärältään poikkeuksellisen arvokkaita alueita, kuten lintuluotoja sekä joitakin kulutukselle poikkeuksellisen arkoja kasvillisuustyyppejä.” Päätöksessä on lisäksi todettu, että ”luonnonarvojen turvaamiseksi tulee harkita veneliikennelain ja maastoliikennelain mukaisia rajoituksia erityisesti silloin, kun alueella on helposti häiriintyvää lajistoa”.

Perustettavalle luonnonsuojelualueelle ei ole tarvetta asettaa perustamisasetuksessa liikkumisrajoituksia. Niiden tarvetta arvioidaan laadittaessa aluetta koskeva hoito- ja käyttösuunnitelma. Mikäli siinä yhteydessä todetaan tarvetta rajoittaa liikkumista joillain osilla suojelu aluetta, asiaa koskevat määräykset annetaan aluetta koskevassa järjestyssäännössä. Samoin, mikäli hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä tunnistettaisiin lajisuojelun kannalta tarve rajoittaa alusliikenteen nopeuksia tai alustyyppejä, sellaisesta päätettäisiin vesiliikennelakia (782/2019) noudattaen.

5. Ehdotuksen hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Kaikki Merenkurkun perustettavaan luonnonsuojelualueeseen sisältyvät kiinteistöt ja vesialueet ovat valtion omistuksessa ja Metsähallituksen luontopalveluiden hallinnassa ja hoidossa, eikä suojelualueen perustaminen aiheuta erityisiä hallinnollisia vaikutuksia. Toiminnallisena alueyksikkönä toimii Metsähallituksen Rannikon luontopalvelut.

Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen aiheuttaa sekä investointiluonteisia kustannuksia että vuotuisia alueiden hallintaan ja hoitoon liittyviä kuluja. Kertaluonteisia kustannuksia ovat noin 100 000 euron suuruiset maanmittauskustannukset ja alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen noin 120 000 euron kustannukset. Hoito- ja käyttösuunnitelma laadittaisiin samalla kertaa koko Merenkurkun Natura-alueelle eli sekä perustettavalla valtion luonnonsuojelualueelle että aiemmin perustetuille yksityisille luonnonsuojelualueille. Luonnonsuojelulain 57 §:n 2 momentin mukaan Metsähallitus valmistelee ja hyväksyy valtion luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman. Sitä valmistelussa Metsähallituksen on varmistettava riittävä vuorovaikutus alueen eri käyttäjäryhmien kanssa. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kyseisen pykälän 3 momentin nojalla. Edellytyksenä on, että maanomistaja hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelman omalta osaltaan.

Merenkurkun perustettavalla suojelualueella (Fäliskär ja Västra Norrskär) sijaitsevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjausvelan purkaminen edellyttää 115 000 euron vuosittaista rahoitusta kohteiden

hoitoon tulevan 10 vuoden ajan. Lisäksi investointikustannuksiin sisältyy eräiden käyttöön soveltumattomien rakennusten purkukustannukset sekä alueen palvelurakenteiden, kuten esimerkiksi Sommarön leiritukikohdan rakentaminen, suojelualueen kehittämiskohteiden satamien, polkujen, tulipaikkojen ja muiden palvelurakenteiden kunnostus- ja rakentamiskustannukset. Kaikkiaan investointikustannukset ovat noin kaksi miljoonaa euroa.

Vuotuisia kustannuksia aiheutuu muun muassa palvelurakenteiden hoidosta, opastuksesta sekä alueiden luonnon ja käytön seurannasta sekä valvonnasta. Näiden kulujen arvioidaan olevan noin 120 000 euroa vuodessa. Investointi- ja vuotuiset ylläpitokulut eivät sisällä hallintokuluja. Kulut katetaan valtiontalouden kehyspäättöksessä hyväksytyjen määrärahojen puitteissa.

Alueita koskevia metsästysvuokrasopimuksia koskevat muutokset asetusta vastaavaksi aiheuttavat Metsähallituksessa vähäisiä hallinnollisia toimenpiteitä. Näihin voidaan varautua meneillään olevan metsästysvuoden aikana käytävissä sopimusneuvotteluissa, joten asetukseen ei ole tarpeellista kirjata siirtymäaikaa.

6. Voimaantulo

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan xx.xx.20xx.

